

**ČESKÉ VYSOKÉ
UČENÍ TECHNICKÉ
V PRAZE**

**MASARYKŮV ÚSTAV
VYŠŠÍCH STUDIÍ**

**BAKALÁŘSKÁ
PRÁCE**

2017

**PAVEL
VLASÁK**

**ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE
MASARYKŮV ÚSTAV VYŠŠÍCH STUDIÍ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Bezpečnost a ochrana zdraví ve školách – Metodická příručka pro
pedagogické pracovníky škol**

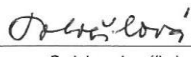
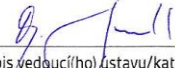
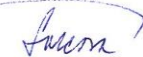
**The safety and health protection at schools – A guidebook for school
educational staff**

Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství praktického vyučování a odborného
výcviku
Vedoucí práce: PhDr. Jarmila Vobořilová

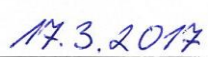
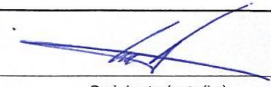
I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení:	Vlasák	Jméno:	Pavel	Osobní číslo:	441512
Fakulta/ústav:	Masarykův ústav vyšších studií (MÚVS)				
Zadávající katedra/ústav:	Oddělení pedagogických a psychologických studií				
Studijní program:	Specializace v pedagogice				
Studijní obor:	Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku				

II. ÚDAJE K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Název bakalářské práce:	Bezpečnost a ochrana zdraví ve školách - Metodická příručka pro pedagogické pracovníky škol		
Název bakalářské práce anglicky:	The Safety and Health Protection at Schools - A Guidebook for School Educational Staff		
Pokyny pro vypracování:	<p>Cílem bakalářské práce je zjistit současný stav v oblasti BOZP ve školách a školských zařízeních. Práce bude teoreticko - empirická. V teoretické části provést analýzu platných právních předpisů a odborné literatury se zaměřením na aktuální stav postupů pro oblast BOZP, na prevenci předcházení školních úrazů a metod první pomoci. V praktické části provést empirické šetření kvantitativní povahy za pomoci výzkumných metod (dotazník, interview) se zaměřením na ověření hypotéz pro uvedenou oblast. Vyhodnotit empirické šetření, zda výzkumné metody potvrdily nebo vyvrátily danou hypotézu. Na základě výsledků šetření doporučit pedagogickým pracovníkům, aby více využívali v praxi znalosti z oblasti BOZP, což výrazně přispěje k předcházení školních a pracovních úrazů.</p>		
Seznam doporučené literatury:	<p>Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, částka č. 84/2006; Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), částka č. 190/2004; ROMANĚNKO, Jan. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci ve školské praxi. 1. vyd. Karviná: Paris, 2006. 316 s. ISBN 80-903817-0-7; PRACHAŘ, Jan. Bezpečnost práce ve školství. 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2009. 96 s. Odborné knižní publikace. ISBN 978-80-7314-177-6.</p>		
Jméno a pracoviště vedoucí(ho) bakalářské práce:	PhDr. Jarmila Vobořilová - oddělení pedagogických a psychologických studií		
Jméno a pracoviště konzultanta(ky) bakalářské práce:			
Datum zadání bakalářské práce:	7.1.2017	Termín odevzdání bakalářské práce:	5.5.2017
Platnost zadání bakalářské práce:	30.9.2018		
			
Podpis vedoucí(ho) práce	Podpis vedoucí(ho) ústavu/katedry	Podpis děkana(ky)	

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

	
Datum převzetí zadání	Podpis studenta(ky)

VLASÁK, Pavel. *Bezpečnost a ochrana zdraví ve školách – Metodická příručka pro pedagogické pracovníky škol*. Praha: ČVUT 2017. Bakalářská práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií.

**MASARYKŮV ÚSTAV
VYŠŠÍCH STUDIÍ
ČVUT V PRAZE**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracoval samostatně. Dále prohlašuji, že jsem všechny použité zdroje správně a úplně citoval a uvádím je v příloženém seznamu použité literatury.

Nemám závažný důvod proti zpřístupnění této závěrečné práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

V Praze dne 3. 5. 2017

podpis:

.....

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval paní PhDr. Jarmile Vobořilové za ochotu, vstřícnost, odborné rady, připomínky a důležité informace, které mně pomohly napsat tuto bakalářskou práci.

Poděkovat bych chtěl i své rodině za trpělivost, pochopení a podporu po celé období mého studia.

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je zjištění současného stavu v oblasti BOZP ve školách a školských zařízeních. Tuto oblast musíme rozdělit do dvou rovin. V první rovině vidíme školu jako zaměstnavatele, která musí zajistit bezpečnost a ochranu zdraví pro své zaměstnance a ve druhé rovině je škola vzdělávací instituce, která musí zajistit bezpečnost a ochranu zdraví pro děti, žáky a studenty.

Záměrem této práce je vytvoření metodické příručky pro pedagogické pracovníky škol, která by jim měla usnadnit jednodušší orientaci v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Bakalářská práce bude koncipována na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se zaměřím na přehled legislativy České republiky, dalších právních norem a předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Dále definuji základní pojmy z uvedené oblasti, druhy úrazů, jejich předcházení a zásady při poskytnutí první pomoci. Pár slov věnuji osobním ochranným pracovním pomůckám a bezpečnostním značkám. V praktické části provedu výzkum formou dotazníkového šetření a interview, ve kterém se zaměřím na úroveň znalostí pedagogických pracovníků z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a školních úrazů.

Na závěr práce vyhodnotím výsledky výzkumu a doporučím pedagogickým pracovníkům, aby více využívali v praxi znalosti z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, což může předcházet školním a pracovním úrazům.

Klíčová slova:

Legislativa ČR, právní normy a předpisy, bezpečnost práce, ochrana zdraví, škola, pracoviště, školní a pracovní úraz, ochranné pomůcky, první pomoc, školní dohled, prevence, výzkum.

Abstract

The aim of the bachelor thesis is to determine the current state of BOZP (OSH?) in schools and school facilities. This area must be divided into two levels. In the first level, we see school as an employer, who must ensure the health protection and safety for its employees and in the second level school is an educational institution, which must ensure the safety and health protection of children, pupils and students.

The intention of this work is to create for the educational staff a methodological guide which should facilitate easier orientation in the field of occupational safety and health protection.

I will draw up my bachelor thesis into theoretical and practical part. The theoretical part will focus on an overview of Czech legislation, other laws and regulations in the field of occupational safety and health protection. Further I will define the basic terms of this field, types of injuries, their prevention and principles of first aid. I devote a few words to personal protective devices and safety signs. In the practical part, I will do a research through a questionnaire survey and interviews, which will focus on the level of knowledge of the educational staff in the area of occupational safety and health protection at work which may prevent school and work injuries.

Finally, I will evaluate the results of research and recommend teachers to use in practice more their practical knowledge in the field of occupational safety and health protection, which can prevent school and work injuries.

Keywords:

Czech Republic legislation, rules and regulations, safety, health protection, school, workplace, school and work injury, protective equipment, first aid, school surveillance, prevention, research.

Obsah

Úvod.....	10
I. Teoretická část.....	12
1. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci.....	12
1.1 Základní pojmy a zkratky	12
1.2 Legislativa ČR v oblasti BOZP	16
1.3 Dokumentace BOZP ve školách	19
1.4 Práva a povinnosti zaměstnavatele a zaměstnanců školy	22
1.5 Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí v prostoru školy.....	28
1.6 Požadavky na výrobní a pracovní prostředky a zařízení	30
1.7 Požadavky na organizaci práce a pracovní postupy	31
1.8 Kategorizace prací	31
1.9 Rizika a rizikové práce	34
1.10 Osobní ochranné pracovní prostředky	36
1.10 Mycí, čistící a desinfekční prostředky a ochranné nápoje	37
2. Pracovní a školní úrazy a jejich prevence.....	38
2.1 Pracovní úraz	38
2.2 Školní úraz	39
2.3 Odpovědnost za škodu při úrazech žáků.....	40
2.4 Evidence a hlášení školních úrazů	41
2.5 Prevence vzniku školních úrazů	43
2.6 Školní dohled nad žáky	45
2.7 Požadavky na stroje, nářadí a technická zařízení, pravidelné kontroly a revize	46
2.8 Bezpečnostní značky, značení a signály	47

2.9 Zajištění a zásady poskytnutí první pomoci při úrazu	49
II. Praktická část	51
3. Výzkum	51
3.1 Metody výzkumu	52
3.2 Stanovení cíle výzkumu.....	53
3.4 Stanovení hypotéz.....	54
3.4 Vyhodnocení a výsledek	54
3.5 Empirické šetření vztahující se k pravidelným školením pedagogických pracovníků v oblasti BOZP.....	64
3.6 Zhodnocení výsledků empirického šetření vztahující se k pravidelným školením pedagogických pracovníků v oblasti BOZP	67
Závěr	69
Seznam použité literatury a zdrojů	72
Seznam použitých zkratk	75
Seznam obrázků	75
Seznam grafů	75
Seznam příloh	76

Úvod

Jako téma bakalářské práce jsem si vybral problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví ve školách a školských zařízeních (dále jen „škola“). Oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále jen „BOZP“) je nedělitelnou součástí každodenního života zaměstnanců, dětí, žáků a studentů (dále jen „žák“). Také je to nedílná složka výchovně vzdělávacího procesu v našem školství. Náplní této oblasti je vytvoření bezpečného a zdravotně nezávadného prostředí. Dále je zaměřená na předcházení a prevenci rizik se vznikem pracovních úrazů a sociálně patologických jevů. Zdraví je jediná věc, která se nedá ničím nahradit, a proto bychom si ho měli chránit.

Hlavní část svého života prožije člověk v práci, a proto zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví je mimo jiné jedním z hlavních úkolů každého zaměstnavatele. Každá organizace má k dispozici mnoho možností, jak eliminovat škodlivý dopad pracoviště na zdraví svých zaměstnanců. Neexistuje jednotný postup, jak zajistit bezpečnost a zdraví na pracovišti. Záleží na každém pracovišti, jakou variantu, nebo metodu zvolí. Ve všech organizacích je základem úspěchu v této oblasti prevence, pravidelné kontroly a stanovení základních pravidel, které by předcházely možným dopadům na zdraví člověka. Ředitel školy a ostatní zaměstnanci školy jsou ty odpovědné osoby, které by měly dbát na dodržování pravidel, které jsou dané legislativou České republiky (dále jen „ČR“) pro oblast BOZP. Tuto oblast řeší zejména Listina základních práv a svobod¹, zákoník práce² a školský zákon³. Tyto základní právní předpisy tvoří výchozí metu k výše uvedené problematice. Bohužel v právních předpisech nejsou řešeny specifické okolnosti, které mohou vzniknout v areálu školy. Z uvedeného vyplývá, že ředitel školy by měl na základě svých dlouholetých zkušeností a za pomoci metodických pokynů MŠMT vymezit pravidla, která budou respektovat a dodržovat zaměstnanci školy a žáci, a také budou závazná i pro zákonné zástupce žáků. Oblast BOZP je v legislativě ČR a v odborné literatuře velice dobře zpracována, ale je tak rozsáhlá, že pedagogický pracovník, který

¹ Usnesení č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky, Částka č. 1/1993

² Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, Částka č. 84/2006

³ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), Částka č. 190/2004

není znalý uvedené problematiky, se v ní těžko orientuje. Na základě této skutečnosti jsem se snažil vypracovat metodickou příručku pro pedagogické pracovníky škol pro oblast BOZP, která by měla svojí kompozicí a obsahem pomoci k rychlé orientaci v této problematice s důrazem na jejich povinnosti a osobní odpovědnost. Samozřejmě jsem nemohl do své bakalářské práce uvést všechny aspekty, které se týkají uvedené problematiky, z důvodu, že by její komplexní zpracování přesáhlo požadovaný rozsah této bakalářské práce.

I. Teoretická část

1. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

1.1 Základní pojmy a zkratky

- **BOZP – bezpečnost a ochrana zdraví při práci:**
 - „soubor opatření (technických, organizačních, výchovných), která při správné aplikaci nebo realizaci vytvoří podmínky k tomu, aby se pravděpodobnost ohrožení nebo poškození lidského zdraví snížila na minimum,
 - mezivědní obor zabývající se nalézáním a uplatňováním metod a prostředků, jejichž cílem je zajistit, aby člověk v pracovním procesu nebyl ohrožován fyzicky ani mentálně“ (Krieger, 2012, s. 2).
- **BOZP – bezpečnost a ochrana zdraví při práci:** „souhrn vzájemných práv a povinností účastníků pracovněprávních vztahů, které za účelem ochrany života a zdraví směřují k zajištění bezpečné a zdraví neohrožující práce, dále práv a povinností mezi orgány státního dozoru na straně jedné a zaměstnavateli nebo zaměstnanci na straně druhé při výkonu dozoru v oblasti bezpečnosti práce“ (Lochmanová, Mazal, 1998, s. 47).
- **BOZ – bezpečnost a ochrana zdraví:** „a to při výchově a vzdělávání dětí, žáků a studentů a ne „při práci““ (Romaněnko, 2006, s. 14).
- **Právní a ostatní předpisy k zajištění BOZP –** „jsou předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické, předpisy o bezpečnosti technických zařízení a technické normy, dopravní předpisy, předpisy o požární ochraně a předpisy o zacházení s hořlavými, výbušnými, zbraněmi, radioaktivními látkami, jedy a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví“ (Lochmanová, Mazal, 1998, s. 47).
- **BTZ – bezpečnost technických zařízení:** „stav technických zařízení, který „obsahuje a bez působení nepředpokládaných vnějších rušivých vlivů nedojde

k poruše zařízení, resp. K vzniku situace, při které by mohly být ohroženy osoby nebo hospodářské hodnoty“ (Krieger, 2012, s. 2).

- **Bezpečnost práce** – „popisují zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci) a související právní a ostatní předpisy“ (Romaněnko, 2006, s. 14)
- **Pokyny k BOZP** – „jsou konkrétní pokyny dané zaměstnanci jeho nadřízenými. Mohou mít formu příkazu nebo zákazu. Za pokyny ve smyslu zákoníku práce⁴ je nutné považovat i pokyny, které nebyly dány jedinému zaměstnanci, ale určitému, předem zjistitelnému okruhu osob v podobě výstrah, upozornění a výstražných značek, jestliže se používají způsobem stanovenými příslušnými předpisy“ (Lochmanová, Mazal, 1998, s. 47).
- **Ochrannou zdraví** – „se zabývá zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a související právní a ostatní předpisy“ (Romaněnko, 2006, s. 15).
- **Škola** – „společenská instituce, jejíž tradiční funkcí je poskytovat vzdělání žákům příslušných věkových skupin v organizovaných formách podle určitých vzdělávacích programů. Pojetí a funkce školy se mění se změnami společenských potřeb. Stala se místem socializace žáků, podporujících jejich osobnostní a sociální rozvoj a připravujícím je na život osobní, pracovní a občanský. Postupně ztratila monopol na vzdělání, stále více se otevírá životní realitě a sblízuje se s neformálním vzděláváním a informálním vzděláváním“ (Průcha, Mareš a Walterová, 2001, s. 238).
- **Školská zařízení** – „soustava předškolních zařízení, základních a středních škol doplňují ještě tzv. školská zařízení, zřizovaná zpravidla na úrovni jednotlivých předškolních zařízení, základních a středních škol, a to obvykle orgány, které zřídily příslušná předškolní zařízení a školy. Většinou však školská zařízení přísluší zřizovat školským úřadům, a ty pak také zpravidla ekonomicky zabezpečují jejich činnost. K těmto školským zařízením patří např. školní družina,

⁴ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, Částka č. 84/2006

školní jídelna, školní knihovna, domov mládeže, dětský domov, dětský výchovný ústav, diagnostické ústavy, ale i škola v přírodě, státní jazyková škola, pedagogicko-psychologická poradna aj.“ (Lochmanová, Mazal, 1998, s. 18).

- **Pracoviště** – „jakékoliv místo v prostorách, kde se pracuje a zaměstnanci mají k němu během práce přístup, včetně přístupových a únikových cest“ (Krieger, 2012, s. 3).
- **Zaměstnavatelem** – „se rozumí právnická nebo fyzická osoba, která zaměstnává fyzickou osobu v pracovněprávním vztahu. Vystupuje v pracovněprávních vztazích svým jménem a má odpovědnost vyplývající z těchto vztahů. Právní postavení zaměstnavatelů, kteří jsou právnickými osobami, se řídí § 18 až 20j zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník“ (Romaněnko, 2006, s. 15).

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník byl platný do 30.12.2013. Od 1.1.2014 byl nahrazen zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

- **Ředitel školy** – „je statutárním orgánem školské právnické osoby a rozhoduje ve věcech školské právnické osoby, pokud zákon č. 361/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) nestanoví jinak“ (Romaněnko, 2006, s. 15).
- **Vedoucími zaměstnanci** – „...se rozumějí zaměstnanci, kteří jsou na jednotlivých stupních řízení zaměstnavatele oprávněni stanovit a ukládat podřízeným zaměstnancům pracovní úkoly, organizovat, řídit a kontrolovat jejich práci a dávat jim k tomu účelu závazné pokyny“ (Romaněnko, 2006, s. 15).
- **Zaměstnanec** – „je fyzická osoba, která má práva a povinnosti v pracovněprávním vztahu k zaměstnavateli. Způsobilost zaměstnance mít v pracovněprávních vztazích práva a povinnosti, jakož i způsobilost vlastními právními úkony nabývat těchto práv a brát na sebe tyto povinnosti vzniká dnem, kdy fyzická osoba dosáhne 15 let věku; zaměstnavatel však s ní nesmí jednat jako den nástupu do práce den, který by předcházel dni, kdy tato fyzická osoba ukončí povinnou školní docházku“ (Romaněnko, 2006, s. 15).
- **Dítě, žák, student** – „„Dítě“ se vzdělává v mateřské škole, „žák“ v základní škole, střední škole (gymnáziu, střední odborné škole a středním odborném učilišti), konzervatoři, základní umělecké škole a jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky. Dále také ve školských zařízeních, která poskytují služby a vzdělávání,

která doplňují nebo podporují vzdělávání ve školách, nebo s ním přímo souvisejí, nebo zajišťují ústavní a ochrannou výchovu nebo preventivní výchovnou péči a „**student**“ na vyšší odborné škole“ (Romaněnko, 2006, s. 15).

- **OOPP** – „ochranné prostředky, které musí chránit zaměstnance před riziky, nesmí ohrožovat jejich zdraví, nesmí bránit při výkonu práce a musí splňovat požadavky stanovené nařízením vlády č. 21/2003 Sb.“ (Krieger, 2012, s. 3).
- **Riziko** – „kombinace pravděpodobnosti výskytu nebezpečné události nebo expozice a závažnosti úrazu nebo poškození zdraví, které může být způsobeno událostí nebo expozicí jejímu vlivu“ (Šenk, 2012, s. 15).
- **Zdroj rizika** – „nebezpečná vlastnost nebezpečného činitele (stroj, zařízení, látka, pracovní činnost, zvíře, člověk atd.)“ (Krieger, 2012, s. 4).
- **Prevence rizik** – se rozumí všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a z opatření zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik⁵.
- **Pracovní úraz** – „je úraz, který se stal při plnění pracovních povinností nebo v přímé souvislosti s ním. Pracovním úrazem je poškození zdraví, v horším případě smrt, které byly způsobeny nezávisle na jeho vůli, krátkodobým, náhlým a násilným působením vnějších vlivů při plnění svých pracovních povinností. Avšak za pracovní úraz není považován úraz, který se stal cestou do zaměstnání ani cestou domů (podtrhl P. V.)“ (Prachař, 2009, s. 54).
- **Školní úraz** – je úraz, který se stal žákům při vzdělávání nebo s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb. Jedná se tedy zejména o úrazy žáků na vycházkách, výletech, zájezdech, putováních, exkurzích, při koupání, při výuce plavání a lyžařském výcviku, sportovních a turistických kurzech, zahraničních výletech, při účasti na soutěžích a přehlídkách. Za školní úraz se nepovažuje úraz, který se žákům stane na cestě do školy a zpět, nebo na cestě na místo nebo cestou zpět, jež bylo určeno jako shromaždiště mimo prostory školy při akcích konaných mimo školu⁶.

⁵ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce § 102, Částka č. 84/2006

⁶ Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (č.j. 37 014/2005-25 ze dne 22.12.2005)“ Věstník MŠMT, ročník 2006

- **Zdraví** – „stav fyzické, psychické, sociální a estetické pohody člověka“ (Krieger, 2012, s. 4).

1.2 Legislativa ČR v oblasti BOZP

Právní předpisy, které se zabývají požadavky BOZP přijaly všechny země Evropského unie. Předpisy jsou zakotveny v evropských směrnicích a stanovují povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů pro oblast BOZP. Zahrnují především prevenci výskytu možných rizik, chrání zaměstnance před nemocemi z povolání, pracovními úrazy a dále pomáhají v předcházení rizik při práci a určují práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů. Pro zaměstnavatele je hlavním cílem zajistit proškolení všech zaměstnanců. Další školení BOZP jsou důležitá nejen proto, aby se veškerá vykonávaná práce nesla v duchu bezpečnosti, ale i proto, aby organizace, firmy a školy dodržovaly zákony, vyhlášky a ostatní předpisy spojené s touto oblastí. V ČR byl proces právních změn v oblasti BOZP nastartován již před rokem 2004, kdy bylo rozhodnuto, že ČR bude směřovat do Evropské unie. Mnoho současných právních norem, bylo zkoordinováno s právní legislativou Evropské unie. Základním právním předpisem Evropské unie v oblasti BOZP je směrnice Rady 89/391/EHS.

Právní legislativa ČR pro oblast BOZP vychází přirozeně z **Ústavy ČR**⁷, i když jí jako hlavní zákon žádným způsobem neupravuje. Naopak **Listina základních práv a svobod**⁸, která je složkou ústavního řádu ČR tuto oblast upravuje, a to v článku 28 (zaručuje právo zaměstnanců na uspokojivé pracovní podmínky), v článku 29 (upravuje právo na zvýšenou ochranu zdraví a na zvláštní pracovní podmínky), v článku 31 (stanoví, že každý má právo na ochranu zdraví) a v článku 32 (upravuje ochranu v pracovních vztazích a odpovídající pracovní podmínky těhotným ženám).

Výchozím právním předpisem v oblasti BOZP je **zákoník práce**⁹ ve znění pozdějších předpisů. Zákoník práce definuje v části páté v hlavě I předcházení ohrožení

⁷ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, Částka č. 1/1993

⁸ Usnesení č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky, Částka č. 1/1993

⁹ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, Částka č. 84/2006

života a zdraví při práci. Dále definuje v části páté v hlavě II povinnosti zaměstnavatele, práva a povinnosti zaměstnance. Oblast BOZP je řešena i v dalších právních předpisech a normách.

Mezi nejdůležitější patří:

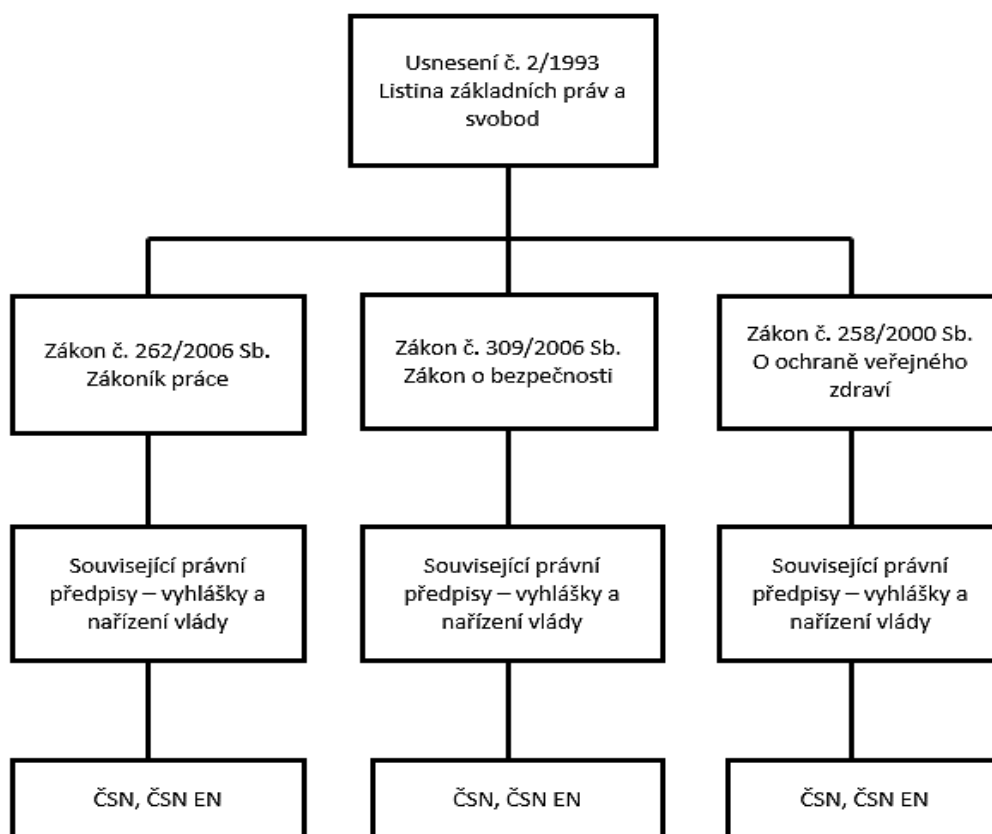
- Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), Částka č. 96/2006
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, Částka č. 74/2000

Související právní předpisy, vyhlášky a nařízení vlády jsou:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), Částka č. 190/2004
- Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, Částka č. 94/2005
- Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, Částka č. 133/2005
- Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, Částka č. 71/2001
- Zákon č. 133/1985 Sb., České národní rady o požární ochraně, Částka č. 34/1985
- Nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků, Částka č. 178/2001
- Nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, Částka č. 67/2010
- Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí, Částka č. 144/2001

- Nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů, Částka č. 6/2002
- Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí, Částka č. 30/2005
- Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, Částka č. 111/2007
- Vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, Částka č. 142/2003
- Vyhláška č. 48/1982 Sb., Českého úřadu bezpečnosti práce, kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení, Částka č. 9/1982
- Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, Částka č. 17/2005
- Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, Částka č. 141/2005
- Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, Částka č. 4/2005
- Vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, Částka č. 4/2005
- Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, Částka č. 10/2016
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (č.j. 37 014/2005-25 ze dne 22.12.2005)“ Věstník MŠMT, ročník 2006.

Výše uvedené jsem vložil do obrázku č. 1. viz níže.

Obrázek č. 1: Struktura právních předpisů v ČR v oblasti BOZP

1.3 Dokumentace BOZP ve školách

Výčet dokumentace BOZP ve školách je odvozen od typu zařízení. Ani jeden právní předpis nestanovuje v žádném paragrafu, jaká je povinná dokumentace pro oblast BOZP. Ředitel školy musí vycházet jen z toho, jaké dokumenty k této problematice budou vyžadovat kontrolní orgány a co stanoví zákoník práce¹⁰ v § 349 v odst. 1: Právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické, technické předpisy, technické dokumenty a technické normy, stavební předpisy, dopravní předpisy, předpisy o požární ochraně a předpisy o zacházení s hořlavinami, výbušninami, zbraněmi, radioaktivními látkami, chemickými látkami a chemickými přípravky a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví.

¹⁰ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, Částka č. 84/2006

Školní dokumentace musí být přehledná z důvodu snadné kontroly a hodnocení stavu BOZP. Dokumentaci a ostatní písemnosti spojené s touto oblastí vedou pověření zaměstnanci školy, případně smluvní externí firma, která má předmět podnikání (akreditaci) oblast BOZP.

Dokumentace by měla zahrnovat minimálně níže uvedené dokumenty:

- Směrnice k zajištění BOZP, kterou ředitel školy stanoví rozdělení úkolů vedoucím zaměstnancům v oblasti BOZP
- Stavebně technická dokumentace, která musí zahrnovat dokumenty o budovách a ostatních prostorách školy (např. dílnách, laboratořích, tělocvičnách atd.), která je v souladu se stavebním zákonem¹¹
- Dokumenty o každoročních předepsaných prověrkách BOZP, které se provádějí na všech pracovištích zaměstnavatele
- Dokumenty na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí v souladu s nařízením vlády¹²
- Zprávy o stanovených zkouškách, revizích a kontrolách technických zařízení a jejich příslušenství
- Dokumenty ke kotelně a k jejímu samotnému provozu
- Školní řád
- Vnitřní řád školy
- Provozní řády ostatních prostor školy, např. tělocvičny, dílen, školní zahrady, hřišť, počítačových učeben atd.
- Dokumenty a záznamy o provedeném školení a přezkušování zaměstnanců a žáků v oblasti BOZP
- Školní evidence pracovní doby, počítaje v to i přesčasové práce, přestávky v práci a bezpečnostní přestávky
- Evidence žáků

¹¹ Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), Částka č. 63/2006

¹² Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí, Částka č. 144/2001

- Kniha pracovních a školních úrazů, včetně záznamů o úrazech zaměstnanců a žáků, lékařské posudky a zprávy o smrtelných úrazech
- Dokument o celkovém přehledu školních a pracovních úrazů (žáků a zaměstnanců)
- Dokumenty o odškodňování školních a pracovních úrazů (žáků a zaměstnanců)
- Dokumenty k zdravotní způsobilosti zaměstnanců
- Dokumenty o zakázaných pracích a pracovištích pro ženy, těhotné ženy a matky do konce devátého měsíce po porodu a mladistvým
- Směrnice o poskytování OOPP (osobní ochranné pracovní prostředky) včetně používaných mycích, čistících a desinfekčních prostředků a jejich evidence
- Dokumentace ke stanovení bezpečnostních techniků a jejich pracovní náplně
- Kniha kontrol a závad
- Rozpis dozorů nad žáky
- Zápisy a dokumenty o výsledcích kontrol, provedených orgány dozoru
- Směrnice o zajištění a poskytnutí první pomoci
- Vyhledávání a vyhodnocování rizik, včetně opatření k odstranění a omezení zjištěných rizik na zaměstnance, žáka a studenta a dále k řádné organizaci BOZ
- Provozní řád školy v souladu s § 7 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů ve znění pozdějších předpisů
- Kategorizace prací
- Traumatologický plán

Kromě výše uvedeného si může škola zavést i případně jinou dokumentaci pro oblast BOZP, která bude nezbytná pro její další činnosti. Dokumentace školy by měla být uložena na přístupném místě. Zaměstnanci školy by měli být prokazatelně seznámeni s veškerou dokumentací, která se vztahuje k oblasti BOZP, a to například proškolením nebo samostudiem. O poučení žáků v oblasti BOZP by měl pedagogický pracovník (třídní učitel) udělat zápis do třídní knihy nebo si případný dokument o proškolení nechat podepsat od každého jednotlivého žáka (což doporučuji).

1.4 Práva a povinnosti zaměstnavatele a zaměstnanců školy

Každý lidský život je v pořadí hodnot vždy na prvním místě. Tato hodnota se nedá číselně vyjádřit, a proto se BOZP věnuje velká pozornost. Základní předpis, kde jsou stanoveny zásady BOZP v pracovně právním poměru je zákoník práce¹³ a to v § 101 - § 108. Zákoník práce vymezuje povinnosti zaměstnavatele, které se zaměřují na péči o BOZP, na předcházení rizik, požadavky na pracoviště a ostatní prostory, na lékařské prohlídky, na školení, na OOPP včetně čistících, dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů, na pracovní úrazy, na nemoci z povolání ale i na práva a povinnosti zaměstnance.

Zákoník práce¹⁴ v ustanovení § 103 stanoví:

1) Zaměstnavatel je povinen

- nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti
- informovat zaměstnance o tom, do jaké kategorie byla jím vykonávaná práce zařazena; kategorizaci prací upravuje § 37 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zajistit, aby práce v případech stanovených zvláštním právním předpisem vykonávali pouze zaměstnanci, kteří mají platný zdravotní průkaz, kteří se podrobili zvláštnímu očkování nebo mají doklad o odolnosti vůči nákaze
- sdělit zaměstnancům, u kterého poskytovatele pracovnělékařských služeb jim budou poskytnuty pracovnělékařské služby a jakým druhům očkování a jakým pracovnělékařským prohlídkám a vyšetřením souvisejícím s výkonem práce jsou povinni se podrobit, umožnit zaměstnancům podrobit se těmto očkováním, prohlídkám a vyšetřením v rozsahu stanoveném zvláštními právními předpisy nebo rozhodnutím příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví

¹³ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce § 101 - § 108, Částka č. 84/2006

¹⁴ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce § 103, Částka č. 84/2006

- nahradit zaměstnanci, který se podrobí pracovnělékařské prohlídce, vyšetření nebo očkování podle písmene d), případnou ztrátu na výdělku, a to ve výši průměrného výdělku, popřípadě ve výši rozdílu mezi náhradou mzdy nebo platu podle § 192 nebo nemocenským a průměrným výdělkem
- zajistit zaměstnancům, zejména zaměstnancům v pracovním poměru na dobu určitou, zaměstnancům agentury práce dočasně přiděleným k výkonu práce k jinému zaměstnavateli, mladistvým zaměstnancům, podle potřeb vykonávané práce dostatečné a přiměřené informace a pokyny o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci podle tohoto zákona a podle zvláštních právních předpisů¹⁵, zejména formou seznámení s riziky, výsledky vyhodnocení rizik a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik, která se týkají jejich práce a pracovitě
- zabezpečit, aby zaměstnanci jiného zaměstnavatele vykonávající práce na jeho pracovištích obdrželi před jejich zahájením vhodné a přiměřené informace a pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a o přijatých opatřeních, zejména ke zdolávání požárů, poskytnutí první pomoci a evakuace fyzických osob v případě mimořádných událostí
- jestliže při práci přichází v úvahu expozice rizikovým faktorům poškozujícím plod v těle matky, informovat o tom zaměstnankyně. Těhotné zaměstnankyně, zaměstnankyně, které kojí, a zaměstnankyně-matky do konce devátého měsíce po porodu je dále povinen seznámit s riziky a jejich možnými účinky na těhotenství, kojení nebo na jejich zdraví a učinit potřebná opatření, včetně opatření, která se týkají snížení rizika psychické a fyzické únavy a jiných druhů psychické a fyzické zátěže spojené s vykonávanou prací, a to po celou dobu, kdy je to nutné k ochraně jejich bezpečnosti nebo zdraví dítěte
- umožnit zaměstnanci nahlížet do evidence, která je o něm vedena v souvislosti se zajišťováním bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
- zajistit zaměstnancům poskytnutí první pomoci
- nepoužívat takového způsobu odměňování prací, při kterém jsou zaměstnanci vystaveni zvýšenému nebezpečí újmy na zdraví a jehož použití by vedlo při zvyšování pracovních výsledků k ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců

¹⁵ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, Částka č. 74/2000

- zajistit dodržování zákazu kouření na pracovištích stanoveného zvláštními právními předpisy¹⁶

Informace a pokyny musí být zajištěny vždy při přijetí zaměstnance, při jeho převedení, přeložení nebo změně pracovních podmínek, změně pracovního prostředí, zavedení nebo změně pracovních prostředků, technologie a pracovních postupů. O informacích a pokynech je zaměstnavatel povinen vést dokumentaci.

2) Zaměstnavatel je povinen zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce, které se týkají jimi vykonávané práce a vztahují se k rizikům, s nimiž může přijít zaměstnanec do styku na pracovišti, na kterém je práce vykonávána, a soustavně vyžadovat a kontrolovat jejich dodržování. Školení podle věty první je zaměstnavatel povinen zajistit při nástupu zaměstnance do práce, a dále:

- při změně

- 1. pracovního zařazení**

- 2. druhu práce**

- při zavedení nové technologie nebo změny výrobních a pracovních prostředků nebo změny technologických anebo pracovních postupů
- v případech, které mají nebo mohou mít podstatný vliv na bezpečnost a ochranu zdraví při práci

3) Zaměstnavatel je povinen určit obsah a četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o provedeném školení. Vyžaduje-li to povaha rizika a jeho závažnost, musí být školení podle věty první pravidelně opakováno; v případech, které mají nebo mohou mít podstatný vliv na bezpečnost a ochranu zdraví při práci musí být školení provedeno bez zbytečného odkladu.

4) Zaměstnavatel je povinen těhotným zaměstnankyním, zaměstnankyním, které kojí, a zaměstnankyním-matkám do konce devátého měsíce po porodu přizpůsobovat na pracovišti prostory pro jejich odpočinek.

¹⁶ Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, Částka č. 133/2005

5) Zaměstnavatel je povinen pro zaměstnance, který je osobou se zdravotním postižením, zajišťovat na svůj náklad technickými a organizačními opatřeními, zejména potřebnou úpravu pracovních podmínek, úpravu pracovišť, zřízení chráněných pracovních míst, zaškolení nebo zaučení těchto zaměstnanců a zvyšování jejich kvalifikace při výkonu jejich pravidelného zaměstnání.

Ještě bych doplnil pár slov ke školení BOZP ve školách. Periodu školení, by měl stanovit ředitel vnitřním aktem nebo jím pověřený zaměstnanec, který má na starosti problematiku BOZP, a to v souladu s platnými právními předpisy. Školení BOZP jsou povinná pro všechny zaměstnance a provádí se v pracovní době. Na začátku školení BOZP bych doporučil rozeslat prezenční listinu, kam by se každý přítomný zaměstnanec podepsal nebo na závěr školení provést záznam. Účastníci školení by měli být následně přezkoušeni. Buď ústní, nebo písemnou formou. Preferoval bych písemnou formu, a to formou testu, který bude podepsaný proškoleným zaměstnancem. Jaké nebo kolik otázek bude v testu, stanoví školitel nebo ředitel školy. Školitel stanoví i kritéria pro úspěšné splnění testu. Školení může provádět i externí firma, která má akreditaci pro oblast BOZP.

Žáci stejně jako zaměstnanci školy by měli být poučeni v oblasti BOZP a školního řádu. Většinou se provádí poučení žáků na začátku školního roku. Jinak to může být, např. při výuce odborných předmětů (fyzika, chemie), v dílnách, při hodinách tělesné výchovy, na lyžařském výcviku, ve škole v přírodě, no školním výletě, exkurzích, na plaveckém výcviku atd. Poučení by mělo být před každou vyučující hodinou. Pokud některý z žáků nebyl poučen tak musí být poučen dodatečně. O poučení žáků musí být udělán záznam do třídní knihy nebo musí být podepsána prezenční listina, ze které bude zřejmé kdy a o jaké poučení šlo. Žáci by se měli dozvědět základní informace, a to je např. kde je umístěna lékárnička, hasicí přístroje, hlavní uzávěr vody, co smí a co nesmí dělat v rámci vyučující hodiny, tísňová telefonní čísla v ČR a dále jak se mají chovat v areálu školy a též před školou.

Písemný záznam nebo jakýkoliv jiný podepsaný dokument o absolvování školení (poučení) v oblasti BOZP je velmi důležitý pro školu v případě, že by se stal školní nebo pracovní úraz a poškozený zaměstnanec nebo žák by se domáhal případného odškodnění. První věc, co by chtěla předložit Česká školní inspekce nebo policie ČR by byl dokument nebo záznam o proškolení (poučení) zaměstnanců a žáků v oblasti BOZP.

- Vzorový závěrečný test BOZP pro zaměstnance škol je v příloze č. 1
- Poučení (seznámení) žáků při zahájení školního roku je v příloze č. 2
- Poučení (seznámení) žáků o chování, bezpečnosti a ochraně zdraví – Školní výlety, exkurze, zájezdy tuzemské i zahraniční je v příloze č. 3

Zákoník práce¹⁷ v ustanovení § 106 stanoví práva a povinnosti zaměstnance:

1) Zaměstnanec má právo na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, na informace o rizicích jeho práce a na informace o opatřeních na ochranu před jejich působením; informace musí být pro zaměstnance srozumitelná.

2) Zaměstnanec je oprávněn odmítnout výkon práce, o níž má důvodně za to, že bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje jeho život nebo zdraví, popřípadě život nebo zdraví jiných fyzických osob; takové odmítnutí není možné posuzovat jako nesplnění povinnosti zaměstnance.

3) Zaměstnanec má právo a povinnost podílet se na vytváření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí, a to zejména uplatňováním stanovených a zaměstnavatelem přijatých opatření a svou účastí na řešení otázek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

4) Každý zaměstnanec je povinen dbát podle svých možností o svou vlastní bezpečnost, o své zdraví i o bezpečnost a zdraví fyzických osob, kterých se bezprostředně dotýká jeho jednání, případně opomenutí při práci. Znalost základních povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů a požadavků zaměstnavatele k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je nedílnou a trvalou součástí kvalifikačních předpokladů zaměstnance. Zaměstnanec je povinen:

- účastnit se školení zajišťovaných zaměstnavatelem zaměřených na bezpečnost a ochranu zdraví při práci včetně ověření svých znalostí
- podrobit se pracovnělékařským prohlídkám, vyšetřením nebo očkováním stanoveným zvláštními právními předpisy¹⁸

¹⁷ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce § 106, Částka č. 84/2006

¹⁸ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, Částka č. 74/2000

- dodržovat právní a ostatní předpisy a pokyny zaměstnavatele k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, s nimiž byl řádně seznámen, a řídit se zásadami bezpečného chování na pracovišti a informacemi zaměstnavatele
- dodržovat při práci stanovené pracovní postupy, používat stanovené pracovní prostředky, dopravní prostředky, osobní ochranné pracovní prostředky a ochranná zařízení a svévolně je neměnit a nevyřazovat z provozu
- nepožívat alkoholické nápoje a nezneužívat jiné návykové látky¹⁹ na pracovištích zaměstnavatele a v pracovní době i mimo tato pracoviště, nevstupovat pod jejich vlivem na pracoviště zaměstnavatele a nekouřit na pracovištích a v jiných prostorách, kde jsou účinkům kouření vystaveni také nekuřáci. Zákaz požívání alkoholických nápojů se nevztahuje na zaměstnance, kteří pracují v nepříznivých mikroklimatických podmínkách, pokud požívají pivo se sníženým obsahem alkoholu, a na zaměstnance, u nichž požívání těchto nápojů je součástí plnění pracovních úkolů nebo je s plněním těchto úkolů obvykle spojeno
- oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci nedostatky a závady na pracovišti, které ohrožují nebo by bezprostředně a závažným způsobem mohly ohrozit bezpečnost nebo zdraví zaměstnanců při práci, zejména hrozící vznik mimořádné události nebo nedostatky organizačních opatření, závady nebo poruchy technických zařízení a ochranných systémů určených k jejich zamezení
- s ohledem na druh jím vykonávané práce se podle svých možností podílet na odstraňování nedostatků zjištěných při kontrolách orgánů, kterým přísluší výkon kontroly podle zvláštních právních předpisů²⁰
- bezodkladně oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci svůj pracovní úraz, pokud mu to jeho zdravotní stav dovolí, a pracovní úraz jiného zaměstnance, popřípadě úraz jiné fyzické osoby, jehož byl svědkem, a spolupracovat při objasňování jeho příčin

¹⁹ Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, Částka č. 57/1998

²⁰ Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce; Zákon České národní rady č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě; Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, Částka č. 94/2005

- podrobit se na pokyn oprávněného vedoucího zaměstnance písemně určeného zaměstnavatelem zjištění, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek²¹

1.5 Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí v prostoru školy

Důležitým aspektem k zajištění bezpečné a zdraví neohrožující práce je zajištění vhodného pracovního prostředí, a proto je mu v rámci BOZP věnována velká pozornost.

Pracoviště musí být po dobu provozu udržována potřebnými technickými a organizačními opatřeními, splňujícími požadavky tohoto nařízení, ve stavu, který neohrožuje bezpečnost a zdraví osob²².

Další požadavky na pracoviště a pracovní prostředí jsou striktně vymezeny v § 2 zákona o bezpečnosti práce²³.

Zaměstnavatel je povinen zajistit, aby pracoviště byla prostorově a konstrukčně uspořádána a vybavena tak, aby pracovní podmínky pro zaměstnance z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci odpovídaly bezpečnostním a hygienickým požadavkům na pracovní prostředí a pracoviště, aby

- prostory určené pro práci, chodby, schodiště a jiné komunikace měly stanovené rozměry a povrch a byly vybaveny pro činnosti zde vykonávané
- pracoviště byla osvětlena, pokud možno denním světlem, měla stanovené mikroklimatické podmínky, zejména pokud jde o objem vzduchu, větrání, vlhkost, teplotu a zásobování vodou

²¹ Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů; Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, Částka č. 133/2005

²² Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí, § 3 odst. 1, Částka č. 30/2005

²³ Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), Částka č. 96/2006

- prostory pro osobní hygienu, převlékání, odkládání osobních věcí, odpočinek a stravování zaměstnanců měly stanovené rozměry, provedení a vybavení,
- únikové cesty, východy a dopravní komunikace k nim včetně přístupových cest byly stále volné
- v prostorách (výčet je uveden v předchozích bodech) byla zajištěna pravidelná údržba, úklid a čištění

Další specifické podmínky na prostory škol jsou z hlediska bezpečnosti a zdraví upraveny vyhláškou o hygienických požadavcích.²⁴ Tato vyhláška stanoví hygienické požadavky na prostorové podmínky, vybavení, provoz, osvětlení, vytápění, mikroklimatické podmínky, zásobování vodou a úklid. Patří sem například níže uvedené požadavky:

- pozemek školy, který slouží pro výchovu a vzdělávání musí být oplocen z důvodu ochrany zdraví a zajištění bezpečnosti žáků (nebezpečí napadení žáků od volně pobíhajících zvířat)
- vhodný výběr rostlin a dřevin vysazovaných na pozemky určené pro zařízení a provozovny pro výchovu a vzdělávání z důvodu zohlednění ochrany a zdraví žáků (dřeviny nesmí způsobit snížení parametrů denního osvětlení ve výukových a pobytových místnostech pod požadovaný limit²⁵, nevysazovat dřeviny a rostliny s bodlinami nebo bobulovitými plody – nebezpečí zranění a otravy organismu)
- udržování vysazených dřevin, rostlin a travnatých ploch (nebezpečí zranění o nízko rostoucí větve stromů, omezení pylových alergií u žáků)
- prostory k výuce tělesné výchovy a tělocvičny musí být větratelné. Ovládání ventilačních otvorů musí být dosažitelné z podlahy. Podlaha musí být při statickém a dynamickém zatížení pružná, musí být opatřena protiskluzovým povrchem a být snadno čistitelná. Stěny a tělesa topení musí být zabezpečeny způsobem, aby nedošlo k ohrožení zdraví žáků. Svítidla a okenní tabule musí být zajištěna proti rozbití (nebezpečí zranění)

²⁴ Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, Částka č. 141/2005

²⁵ ČSN 730580-1,2,3.

- zařízení pro výchovu a provozovny pro výchovu a vzdělávání musí být vybavena nábytkem, který zohledňuje rozdílnou tělesnou výšku žáků a podporuje správné držení těla
- musí být zajištěna dodávka tekoucí pitné vody v zařízení a provozovnách pro výchovu a vzdělávání podle zvláštního právního předpisu²⁶
- časové rozložení výuky, uspořádání rozvrhu a režimu dne zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání je stanoveno podle požadavků zvláštního právního předpisu²⁷ s ohledem na věkové zvláštnosti žáků, jejich biorytmus a náročnost jednotlivých předmětů

1.6 Požadavky na výrobní a pracovní prostředky a zařízení

Zaměstnavatel je povinen podle zákona o bezpečnosti práce²⁸ zajistit, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vhodné pro práci, při které budou používány. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí musí být:

- vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců
- vybaveny nebo upraveny tak, aby odpovídaly ergonomickým požadavkům a aby zaměstnanci nebyli vystaveni nepříznivým faktorům pracovních podmínek
- pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány

²⁶ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, § 3, Částka č. 141/2005

²⁷ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), Částka č. 190/2004

²⁸ Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), § 4, Částka č. 96/2006

1.7 Požadavky na organizaci práce a pracovní postupy

Zaměstnavatel je povinen podle zákona o bezpečnosti práce²⁹ organizovat práci a stanovit pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti a aby zaměstnanci:

- nevykonávali činnosti jednotvárné a jednostranně zatěžující organismus. Nelze-li je vyloučit, musí být přerušovány bezpečnostními přestávkami³⁰; v případech stanovených zvláštními právními předpisy musí být doba výkonu takové činnosti v rámci pracovní doby časově omezena
- nebyli ohroženi padajícími nebo vymrštěnými předměty nebo materiály
- byli chráněni proti pádu nebo zřícení
- nebyli ohroženi dopravou na pracovištích
- na pracovišti se zvýšeným rizikem nepracovali osamoceně bez dohledu dalšího zaměstnance, pokud jejich ochranu nezajistí jinak
- nevykonávali ruční manipulaci s břemeny, která může poškodit zdraví, zejména páteř

1.8 Kategorizace prací³¹

1) Podle míry výskytu faktorů, které mohou ovlivnit zdraví zaměstnanců, a jejich rizikovitosti pro zdraví se práce zařazují do čtyř kategorií. Kritéria, faktory a limity pro zařazení prací do kategorií stanoví prováděcí právní předpis³²; hodnocení rizika a minimální ochranná opatření stanoví zvláštní právní předpis.

²⁹ Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), § 5, Částka č. 96/2006

³⁰ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, § 89, Částka č. 84/2006

³¹ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, § 37, Částka č. 74/2000

³² Vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění

2) O zařazení prací do třetí nebo čtvrté kategorie rozhoduje příslušný orgán ochrany veřejného zdraví, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak. Žádost předkládá osoba, která zaměstnává fyzické osoby v pracovněprávních nebo obdobných pracovních vztazích (dále jen "zaměstnavatel"), a to do 30 kalendářních dnů ode dne zahájení výkonu prací. Práce do druhé kategorie zařazuje zaměstnavatel, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak a to do 30 kalendářních dnů ode dne zahájení jejich výkonu, změny podmínek odůvodňující zařazení práce do druhé kategorie, nebo do 10 dnů ode dne vykonatelnosti rozhodnutí orgánu ochrany veřejného zdraví vydaného podle odstavce 5. Ostatní práce na pracovištích zaměstnavatele, které nebyly takto zařazeny, se považují za práce kategorie první.

3) Zaměstnavatel v žádosti o zařazení práce do kategorie uvede:

- označení práce
- název a umístění pracoviště, kde je daná práce vykonávána
- výsledky hodnocení expozice fyzických osob vykonávajících danou práci jednotlivým rozhodujícím faktorům pracovních podmínek v charakteristické směně
- délku směny; u vícesměnného provozu režim střídání směn
- návrh kategorie, do které má být práce zařazena
- počet zaměstnanců vykonávajících danou práci, z toho počet žen
- opatření přijatá k ochraně zdraví zaměstnanců vykonávajících danou práci

4) Zaměstnavatel je povinen neprodleně oznámit příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví práce, které zařadil do druhé kategorie, a údaje rozhodné pro toto zařazení.

5) V případě změny podmínek výkonu práce, která má vliv na její zařazení do kategorie druhé rizikové, třetí nebo čtvrté, je zaměstnavatel povinen bezodkladně předložit příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví žádost, která má náležitosti uvedené v odstavci 3. O zařazení rizikové práce do jiné rizikové kategorie nebo vyřazení práce z rizikových prací provede příslušný orgán ochrany veřejného zdraví nové řízení, v němž vydá nové rozhodnutí.

6) Příslušný orgán ochrany veřejného zdraví může z moci úřední rozhodnout o zařazení práce první nebo druhé kategorie do kategorie rizikových prací.

Prováděcí právní předpis³³ zmíněný v bodu č. 1 stanoví v § 2 a 3 podmínky pro zařazování prací do čtyř kategorií. Při zařazování prací do kategorií se bere v úvahu vzájemné ovlivňování účinků jednotlivých faktorů, pokud je toto ovlivňování na podkladě současných vědeckých poznatků známé.

Ve smyslu § 2 se za práce:

- **kategorie první** považují práce, při nichž podle současného poznání není pravděpodobný nepříznivý vliv na zdraví
- **kategorie druhé** považují práce, při nichž podle současné úrovně poznání lze očekávat jejich nepříznivý vliv na zdraví jen výjimečně, zejména u vnímavých jedinců, tedy práce, při nichž nejsou překračovány hygienické limity faktorů stanovené jinými právními předpisy
- **kategorie třetí** považují práce, při nichž jsou překračovány hygienické limity, přičemž expozice fyzických osob, které práce vykonávají, není spolehlivě snížena technickými opatřeními pod úroveň těchto limitů, a pro zajištění ochrany zdraví osob je proto nezbytné využívat osobní ochranné pracovní prostředky, organizační a jiná ochranná opatření, a dále práce, při nichž se vyskytují opakovaně nemoci z povolání nebo statisticky významně častěji nemoci, jež lze pokládat podle současné úrovně poznání za nemoci související s prací
- **kategorie čtvrté** považují práce, při nichž je vysoké riziko ohrožení zdraví, které nelze zcela vyloučit ani při používání dostupných a použitelných ochranných opatření

Ve školství jsou pedagogičtí pracovníci zařazení v kategorii první a mistři odborného výcviku jsou zařazení většinou do kategorie druhé.

³³ Vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, Částka č. 142/2003

1.9 Rizika a rizikové práce

Vyhledávání a vyhodnocování rizik je pro oblast BOZP nesmírně důležitá. Zákoník práce stanovuje zaměstnavateli potažmo řediteli školy, aby se ve své firmě a škole zaměřil na vyhledávání případných pracovních rizik a stanovil opatření k jejich odstranění nebo k jejich maximální eliminaci. Vyhledávání a vyhodnocování rizik je systematický úkol, který musí být periodicky opakován. Perioda opakování záleží na závažnosti rizik a množství pracovních změn.

V BOZP dělíme posuzování rizik na dvě hlavní oblasti. V první oblasti posuzujeme rizika z hlediska bezpečnosti práce podle zákoníku práce³⁴ a v druhé oblasti podle zákona o ochraně veřejného zdraví³⁵. O této problematice musí být vedena podrobná dokumentace, která obsahuje zejména protokol o provedení, návrhy na odstranění rizik, jejich schválení, doklady o provedení opatření atd. Vyhledávání rizik a stanovení opatření neslouží jen k odstranění a snížení vzniku pracovních a školních úrazů, nemocí z povolání, ale hlavně k vytvoření fungujícího systému chránícího zaměstnance a zaměstnavatele před negativními účinky pracovního procesu.

Rizikové faktory pracovních podmínek dělíme na:

- **fyzikální** – hluk, vibrace, prašnost, mikroklima (tj. teplota, vlhkost, tepelné záření, proudění vzduchu), elektrické, magnetické a elektromagnetické pole, záření (UV, IR a ionizující), lasery
- **chemické** – chemické látky nebo jejich kombinace s účinkem dlouhodobým, okamžitým, nežádoucí události (požár nebo exploze)
- **biologické** – přenosná a parazitární onemocnění (zvíře – člověk), různé druhy alergií z prachu, okamžité a náhle poškození organismu
- **ergonomické a psychosociální** – jsou to např. prostorové řešení pracoviště, pracovní polohy a pohyby, pracovní doba, sociální klima, fyzická náročnost práce, manipulace s břemeny, monotónní práce, osobní spokojenost atd.

Nastat může i situace, kdy dojde ke kombinaci výše uvedených rizikových faktorů.

³⁴ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, § 102, Částka č. 84/2006

³⁵ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, Částka č. 74/2000

Rizikovou prací se podle zákona o ochraně veřejného zdraví³⁶ rozumí práce, při níž je nebezpečí vzniku nemoci z povolání nebo jiné nemoci související s prací. Jedná se o práce zařazené do kategorie třetí a čtvrté a dále práce zařazená do kategorie druhé, o níž takto rozhodne příslušný orgán ochrany veřejného zdraví. O kategoriích prací jsem již psal v bodu 1.8.

Zaměstnavatel je povinen, na jehož pracovištích jsou vykonávány rizikové práce zabezpečit níže uvedené:

- bezpečné zacházení a skladování nebezpečných chemických látek a přípravků s biologickými látkami stanoveným zvláštním právním předpisem
- mimořádná měření limitních hodnot biologických faktorů na pracovištích, pokud o ně požádá rozhodnutím příslušný orgán ochrany veřejného zdraví
- najít zdroj, který způsobil překročení limitních hodnot biologických faktorů a následně zabezpečit jejich odstranění. O těchto zjištěných skutečnostech musí neprodleně informovat zaměstnance a příslušný orgán ochrany veřejného zdraví
- nastavit na pracovištích takové opatření, aby došlo k eliminování faktorů negativně ovlivňující život a zdraví zaměstnanců na co nejmenší dosažitelnou mez. Před zavedením těchto opatření, je povinen kontaktovat příslušný orgán veřejného zdraví, který tyto opatření musí schválit. Nejmenší dosažitelnou mezí se myslí poměr mezi výdaji vynaloženými na snižování faktorů negativně ovlivňujících život a zdraví zaměstnanců a jejich přínosem pro vytvoření zdraví nezávadného a neohrožujícího pracovního prostředí.

Ve školách se mohou zaměstnanci a žáci setkat s rizikovým prostředím, ručním a mechanickým nářadím, stroji a strojním zařízením, různými přístroji a dalšími faktory, při kterých může dojít nesprávným zacházením, nebo porušením vnitřních předpisů školy k riziku vzniku pracovních a školních úrazů.

³⁶ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, § 39, Částka č. 74/2000

1.10 Osobní ochranné pracovní prostředky

„Jednou z povinností zaměstnavatele v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je poskytovat zaměstnancům i jiným osobám zdržujícím se s jeho vědomím na pracovišti, tedy i žákům, k bezplatnému používání potřebné osobní ochranné pracovní pomůcky (dále jen OOPP) v případech, kdy to vyžaduje ochrana jejich života a zdraví“ (Kloub, 2005, s. 24).

Povinnost zaměstnavatele poskytovat zaměstnancům OOPP je stanovena v § 104 zákoníku práce³⁷. OOPP jsou ochranné prostředky, které musí ochránit zaměstnance před případnými riziky, nesmí ohrožovat jejich zdraví, nesmí bránit při výkonu práce, a především musí splňovat požadavky stanovené nařízením vlády³⁸. Poskytování OOPP nesmí zaměstnavatel nahrazovat finančním plněním. OOPP poskytované zaměstnancům, ale i žákům musí splňovat základní požadavky na BOZP.

Jsou to například.:

- musí být schválené akreditovanou zkušebnou
- po dobu používání musí zůstat účinné proti vyskytujícím se rizikům
- používání by nemělo vyvolat jiné riziko
- musí být přizpůsobeny rizikovým faktorům konkrétního pracoviště
- musí být velikostně přizpůsobené
- musí zachovávat ergonomické požadavky
- musí zachovávat zdravotní stav
- musí být pravidelně přezkušovány

Zaměstnanci, ale i případně žáci musí být před použitím OOPP nejdříve řádně seznámeni. Použití OOPP více zaměstnanci nebo žáky je možné jenom v případě, že byla učiněna taková opatření, která zamezí případnému přenosu nakažlivých chorob. Jestliže jsou OOPP poškozeny, znečištěny, opotřebené nebo ztratí svou hlavní funkci je

³⁷ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, Částka č. 84/2006

³⁸ Nařízení vlády č. 21/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky, Částka č. 9/2003

povinností zaměstnavatele tyto pomůcky vyměnit za jiné. OOPP dělíme podle toho, jakou část lidského těla chrání. V praxi se můžeme setkat s níže uvedenými OOPP.

- ochrana hlavy – ochranné přilby, případně čepice nebo barety
- ochrana sluchu – sluchátka nebo různé chrániče sluchu (zátkové, mušlové)
- ochrana očí a obličeje – různé druhy ochranných brýlí, svářečské masky nebo štíty
- ochrana dýchacích orgánů – ochranné masky s filtry, dýchací přístroje
- ochrana rukou – ochranné rukavice a ochranné rukávy atd.
- ochrana nohou – různé druhy pracovních bot, chrániče kolen atd.
- ochrana trupu a břicha – ochranné vesty, bundy, pásy, zástěry atd.
- ochrana celého těla – ochranné kombinézy

1.10 Mycí, čistící a desinfekční prostředky a ochranné nápoje

Povinnost zaměstnavatele poskytovat zaměstnancům potažmo zákazům mycí, čistící a desinfekční prostředky a ochranné nápoje je stanovena taktéž v § 104 zákoníku práce³⁹.

Zaměstnavatel je povinen poskytnout tyto prostředky na základě rozsahu znečištění kůže a oděvu. Mezi tyto prostředky můžeme zahrnout desinfekční a toaletní mýdla, ručníky, toaletní papír a různé ochranné krémy a masti s desinfekčním účinkem.

Zaměstnavatel je povinen poskytovat na pracovištích s nevyhovujícími mikroklimatickými podmínkami ochranné nápoje, v rozsahu a za podmínek stanovených nařízením vlády⁴⁰.

³⁹ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, Částka č. 84/2006

⁴⁰ Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, § 8, Částka č. 111/2007

2. Pracovní a školní úrazy a jejich prevence

Nejdůležitějším předpokladem, jak zajistit BOZP, vzdělávání a výchovu žáků je správná funkce škol. Ani realizací nejrůznějších opatření, které vedou ke zvýšení bezpečnosti a prevenci v oblasti BOZP a důsledné dodržování dozorů pedagogickými pracovníky nad žáky ve školách a při školních akcích, nikdy 100 % nezamezí možnosti vzniku pracovních a školních úrazů. Když už taková nepříjemná událost vznikne, je namístě postupovat podle závazně platných právních předpisů.

Problematiku pracovních úrazů řeší zákon č. 262/2006 Sb.⁴¹ a nařízení vlády č. 201/2010⁴², školní úrazy řeší zákon č. 561/2004⁴³ a vyhláška č. 64/2005 Sb.⁴⁴.

Mezi rizikové faktory, které můžou přivodit úraz, ať už pracovní nebo školní patří například: nepozornost, únava, stereotyp, přecenění osobních schopností, nevhodné chování, chybné pracovní postupy, špatné pracovní podmínky, použití nevhodných pracovních a ochranných pomůcek atd.

2.1 Pracovní úraz

"Za **pracovní úraz** (zvýraznil P. V.) se považuje jakékoliv poškození zdraví nebo smrt, ke kterému došlo u zaměstnance při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Jako pracovní úraz se posuzuje též úraz, který zaměstnanec utrpěl pro plnění pracovních úkolů" (Kloub, 2005, s 38)

„Druhy pracovních úrazů

- smrtelné
- vyžadující hospitalizaci zaměstnance delší než 5 dní

⁴¹ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, § 105 odst. 7, Částka č. 84/2006

⁴² Nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu
Částka č. 67/2010

⁴³ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školný zákon), §29 odst. 3, Částka č. 190/2004

⁴⁴ Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, Částka č. 17/2005

- s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny
- bez pracovní neschopnosti nebo s pracovní neschopností 3 kalendářní dny a kratší

Smrtelným pracovním úrazem je takové poškození zdraví, které způsobilo smrt po úrazu nebo na jehož následky zaměstnanec zemřel nejpozději do 1 roku“ (Kloub, 2005, s. 39).

Úrazy, které nejsou výše definovány, se řadí mezi ostatní úrazy.

2.2 Školní úraz

Za **školní úraz** se podle článku 21 metodického pokynu MŠMT⁴⁵ považuje úraz žáků, který se stal při vzdělávání nebo s ním přímo souvisejících činnostech a dále při poskytování školských služeb. Účastí na výchovné a vzdělávací činnosti školy se rozumí pobyt žáků při výchovné a vzdělávací práci školy, a to od doby vstupu do prostoru školy nebo výchovného zařízení až do jejich odchodu. To samé platí i u jiných činnostech, které přímo souvisí s výchovou a vyučováním mimo školu, a to jenom za podmínky, že jsou organizovány školou.

Jedná se tedy například o úrazy, které vzniknou ve školních třídách, v dílnách, v tělocvičnách, na chodbách, ale i na vycházkách, výletech, zájezdech, exkurzích, při výuce plavání a lyžařském výcviku, bruslení atd.

Druhy školních úrazu

„Dřívější členění na úrazy smrtelné, těžké, hromadné a ostatní se již nepoužívá.

Úrazy se nově člení na úrazy:

- které nezpůsobily nepřítomnost dítěte, žáka a studenta
- které způsobily nepřítomnost dítěte, žáka a studenta
- smrtelné

Za **smrtelný úraz** (zvýraznil P. V.) dítěte, žáka a studenta se nově považuje takové poškození zdraví, které způsobilo dítěti, žákovi nebo studentovi smrt po úrazu nebo na jehož následky zemřel nejpozději do jednoho roku od vzniku úrazu“ (Kloub, 2005, s. 39)

⁴⁵ Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (č.j. 37 014/2005-25 ze dne 22.12.2005)“ Věstník MŠMT, ročník 2006.

2.3 Odpovědnost za škodu při úrazech žáků

V Metodickém pokynu MŠMT⁴⁶ je stanoveno v článku 24 odpovědnost za škodu při úrazech žáků.

- Školy odpovídají v rozsahu stanoveném zvláštními předpisy⁴⁷ žákům za škodu, která jim vznikla v důsledku úrazu. Způsob a rozsah náhrady škody projedná škola se zákonnými zástupci žáka nebo se zletilým žákem.

Odpovědnost za škodu dále řeší zákoník práce⁴⁸ v § 391 v odst. 2 kde je stanoveno:

- Za škodu, která vznikla žákům základních škol a základních uměleckých škol při vyučování nebo v přímé souvislosti s ním, odpovídá právnická osoba vykonávající činnost dané školy; při výchově mimo vyučování ve školském zařízení nebo v přímé souvislosti s ní odpovídá za škodu právnická osoba vykonávající činnost daného školského zařízení.

Škola se může zbavit odpovědnosti za školní úraz, pokud bude mít ve školním řádu striktně vymezen zákaz konzumace alkoholu, kouření a užívání omamných a psychotropních látek. Pokud dojde k úrazu nebo zranění a následně se prokáže, že byl žák pod vlivem jakékoli návykové látky, má velkou šanci zbavit se odpovědnosti za škodu. Další podmínkou je, že ředitel školy prokazatelně doloží/prokáže, že byl žák ve škole v den poučení (seznámení) se školním řádem. Pedagogický pracovník, většinou je to třídní učitel, má za povinnost o tomto poučení (seznámení) udělat zápis do třídní knihy nebo si nechat podepsat prezenční listinu, která bude obsahovat zejména: datum, téma poučení, jméno žáka a podpis. V případě nepřítomnosti některých žáků musí být poučení (seznámení) se školním řádem učiněno dodatečně a opět je povinnost třídního učitele, udělat zápis do třídní knihy nebo si nechat podepsat prezenční listinu.

⁴⁶ Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (č.j. 37 014/2005-25 ze dne 22.12.2005)“ Věstník MŠMT, ročník 2006.

⁴⁷ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, Částka č. 84/2006; Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník Částka č. 33/2012

⁴⁸ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, Částka č. 84/2006

2.4 Evidence a hlášení školních úrazů

Povinnost škol vést evidence úrazů dětí, žáků a studentů a odesílat hlášení o úrazu příslušným orgánům je zakotveno v § 29 odst. 3 školského zákona⁴⁹, který odkazuje na vyhlášku⁵⁰ vydanou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, která stanoví způsob evidence úrazů, hlášení a zasilání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, jimž se záznam o úrazu zasilá.

Hlavními podklady pro evidování školních úrazů jsou kniha úrazů a záznam o úrazu. Dalšími podklady jsou: potvrzení ošetřujícího lékaře o ošetření žáka; potvrzení rodičů, nebo zletilého žáka na dobu jeho nepřítomnosti.

Školní úraz nezletilého je povinná škola nahlásit bez zbytečného odkladu jeho zákonnému zástupci. V případě, že má podezření na spáchání trestného činu nebo přestupku v souvislosti s úrazem, nahlásí tuto skutečnost policii ČR. Pokud má sjednané pojištění pro případ odpovědnosti za škodu vzniklou na životě a zdraví dětí, žáků a studentů nahlásí tuto událost pojišťovně. V poslední řadě nahlásí úraz příslušnému inspektorátu bezpečnosti práce, popřípadě příslušnému obvodnímu báňskému úřadu, pokud došlo k úrazu při praktickém vyučování žáků středních škol nebo při praktické přípravě studentů vyšších odborných škol.

Kniha úrazů

Do knihy úrazů se evidují všechny úrazy žáků, a to nejpozději do 24 hodin od okamžiku, kdy se škola o tomto úrazu dozví. Kniha úrazů musí být na snadno dostupném a určeném místě, aby byla okamžitě k dispozici, pokud bude muset být proveden zápis o vzniklém úrazu. Zápis provádí pedagogičtí pracovníci, pedagogický dozor nebo další určení zaměstnanci školy. Dále musí být zabezpečeno, aby nedošlo k jejímu odcizení nebo poškození.

Do knihy úrazů se zapisují tyto údaje:

- pořadové číslo záznamu o úrazu, školní rok
- jméno, příjmení a datum narození zraněného

⁴⁹ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), Částka č. 190/2004

⁵⁰ Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, Částka č. 17/2005

- místo trvalého pobytu
- popis úrazu
- popis a příčina události, při které k úrazu došlo (druh činnosti)
- datum, čas a místo úrazu
- zda a kým byl úraz ošetřen (lékař, zdravotnické zařízení)
- zraněná část těla
- podpis zaměstnance právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení, který provedl zápis do knihy úrazů
- případně ostatní údaje, pokud jsou nezbytné k sepsání záznamu o úrazu (např. jména svědků)

Osobní údaje, které jsou součástí knihy úrazů, mohou být zpracovávány pouze za účelem evidence úrazů, popřípadě jako podklad pro vyhotovení záznamu o úrazu.

Záznam o úrazu

Záznam o úrazu vyhotovuje škola. Tento doklad je velmi důležitý z důvodu, že se s ním prokazuje vznik úrazu a hlavně okolnosti, za kterých k němu došlo.

Vyhotovuje se, jde-li o:

- úraz, jehož důsledkem byla nepřítomnost žáka ve škole nebo školském zařízení zasahující alespoň do 2 po sobě jdoucích vyučovacích dnů
- smrtelný úraz; smrtelným úrazem se pro účely této vyhlášky rozumí takové poškození zdraví, které způsobilo smrt po úrazu nebo na jehož následky žák zemřel nejpozději do jednoho roku od vzniku úrazu

Vzor formuláře záznamu o úrazu dítěte, žáka a studenta je v příloze č. 4

Záznam o úrazu zasílá škola za uplynulý kalendářní měsíc, nejpozději do pátého dne následujícího měsíce zdravotní pojišťovně žáka a České školní inspekci.

Záznam o smrtelném úrazu zasílá škola do 5 pracovních dnů po podání hlášení zřizovateli, zdravotní pojišťovně žáka, České školní inspekci a místně příslušnému útvaru Policie České republiky.

Záznam o úrazu a vyrozumění o aktualizacích záznamů o úrazu se zasílá České školní inspekci v elektronickém formuláři.

2.5 Prevence vzniku školních úrazů

K úrazům ve školách může dojít za nejrůznějších okolností, a proto by pedagogičtí pracovníci a ostatní pracovníci školy neměly žádnou situaci podcenit. Prostředí a vybavení ve školách by mělo být na takové úrovni, aby neohrožovalo bezpečnost a zdraví žáků. Vždy je důležité poučit žáky, jak se mají chovat v prostorách školy, zejména pak v dílnách a tělocvičnách, kde je největší riziko školních úrazů. Poučení se většinou provádí na začátku školního roku, kdy jsou žáci poučeni zejména:

- se školním řádem, řádem dílen, laboratoří, odborných učeben a tělocvičny
- se zásadami bezpečného chování ve škole a školském zařízení (tj. při vstupu a odchodu ze školy, ve třídě, na chodbách, v šatnách, v jídelně atd.)
- se zásadami bezpečného chování před školou, na školním hřišti, ve sportovních zařízeních a na veřejných komunikacích
- s postupem při úrazu a se zásadami poskytnutí první pomoci při úrazu
- s nebezpečím a postupem v případě vzniku požáru

Dále se poučení provádí před začátkem výuky určitých předmětů, kde je velké riziko ohrožení bezpečnosti a zdraví žáků a vzniku úrazu. Mezi tyto předměty patří např. fyzika, chemie, tělesná výchova, pracovní vyučování a dále výuka v laboratořích, v jazykových učebnách, ve školních dílnách a na školních pozemcích. Poučení provádí většinou třídní učitel, nebo pedagogický pracovník, který vyučuje výše uvedené předměty. O poučení je vždy proveden zápis do třídní knihy. V některých případech, pokud to stanoví předpisy k BOZP jsou znalosti žáků ověřeny přezkoušením nebo písemným testem. O tomto úkonu je vždy udělán záznam do třídní knihy. Pokud byl vyhotoven písemný test, tak musí být v testu uvedeno jméno a příjmení žáka, název předmětu, číslo třídy a podpisy žáka a pedagogického pracovníka, který poučení provedl. Poučení se provádí i před činnostmi prováděných mimo školu a školského zařízení. Jsou to zejména vycházky, různé exkurze, výlety, plavecký a lyžařský výcvik atd. Osnova poučení není striktně stanovena. Je vyhotovena v závislosti na konkrétních podmínkách školy. Osnovu poučení by měl vždy schválit ředitel školy.

V článku 2 metodického pokynu MŠMT⁵¹ je stanoveno, že jsou školy při výchově a vzdělání a s ním přímo souvisejících činnostech a dále při poskytování školských služeb povinni přihlížet k věku žáků, jejich schopnostem, fyzické a duševní vyspělosti a zdravotnímu stavu. Ve školním vzdělávacím programu, který je zpracovaný na základě rámcového vzdělávacího programu by měla být ochrana a bezpečnost zdraví součástí výchovy ke zdravému životnímu stylu a zdraví člověka, chápaného jako vyvážený stav tělesné, duševní a sociální pohody. Součástí školního vzdělávacího programu může být například dopravní výchova, poskytnutí první pomoci, prevence sociálně patologických jevů a ochrana před sexuálním zneužíváním atd. (*V rámcových vzdělávacích programech je stanoveno kromě konkrétních cílů, formy, délky a povinného obsahu vzdělání i podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví viz § 4 a 5 školského zákona⁵²*)

V článku 11 výše uvedeného metodického pokynu jsou mimo obecných zásad úrazové prevence uvedena i zvláštní pravidla při některých činnostech, kde je zvýšené riziko ohrožení zdraví. Tyto pravidla musí být dodržována zejména při výuce některých odborných předmětů, praktickém vyučování, výuce tělesné výchovy, koupání, výuce plavání, lyžařském výcviku a sportovních a turistických akcí.

Tyto zásady se bezprostředně shodují s ustanovením § 101 zákoníku práce⁵³, kde je mimo jiného stanoveno, že je zaměstnavatel povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce. Tato povinnost se vztahuje na všechny osoby, které se s jeho vědomím zdržují na pracovištích, tj. v našem případě ve škole.

⁵¹ Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (č.j. 37 014/2005-25 ze dne 22.12.2005)“ Věstník MŠMT, ročník 2006.

⁵² Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), Částka č. 190/2004

⁵³ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, Částka č. 84/2006

2.6 Školní dohled nad žáky

Podle § 164 písm. h školského zákona⁵⁴ a § 6 odst. 2 vyhlášky, kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol⁵⁵, odpovídá **ředitel školy** za zajištění dohledu nad dětmi a nezletilými žáky (v pojmu *dohled* užívaný občanským zákoníkem⁵⁶ a školským zákonem a v pojmu *dozor* užívaný pracovním řádem není z hlediska praktického a právního výkladu MŠMT žádný rozdíl). Vychází z konkrétních podmínek a přihlíží zejména k vykonávané činnosti, věku žáků a jejich rozumové vyspělosti, dopravním a dalším rizikům.

Ředitel školy stanoví rozvrh dohledu nad žáky a pověřuje dohledem **pedagogického pracovníka**, který je řádně proškolen. Rozvrh dohledu musí být umístěn na takovém místě, aby se dalo hned zjistit, který pedagogický pracovník má dohled. Dále může ředitel školy v souladu s § 6 odst. 6 výše uvedené vyhlášky pověřit dohledem nad žáky i **zletilého nepedagogického pracovníka**, ale za podmínky, že byl o výkonu dohledu řádně poučen. O tomto poučení musí být vždy proveden záznam. Dohled nad žáky při různých akcích školy, může vykonávat i zákonný zástupce žáka, ale za podmínky, že je s ním sepsaná dohoda o provedení práce a je pro tuto práci řádně proškolen.

Pedagogický a výchovný dohled nad žáky se vykonává především před vyučováním, o přestávkách, mezi vyučujícími hodinami, při přesunu žáků mezi budovami školy, v zařízení školního stravování a ve školních družinách. Dohled ve škole začíná nejméně 15 minut před začátkem dopoledního vyučování a 15 minut před začátkem odpoledního vyučování a končí nejdříve ukončením výchovy a vzdělávání nebo poskytováním školských služeb.

Dohled se vykonává i mimo školu, a to na základě pokynů ředitele školy. Může to být především při různých kurzech, exkurzích, školních výletech, plaveckém a lyžařském výcviku, při účasti na přehlídkách nebo soutěžích a ostatních akcích organizovaných školou nebo školským zařízením. Dohled mimo školu začíná nejpozději

⁵⁴ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), Částka č. 190/2004

⁵⁵ Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí Částka č. 86/2007

⁵⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, Částka č. 33/2012

15 minut před dobou shromáždění na určeném místě. Po skončení akce dohled končí na předem určeném místě a v předem stanoveném čase. Místo a čas shromáždění žáků a skončení akce se oznámí nejméně jeden den před konáním akce zákonným zástupcům žáků.

Řádně vykonávaný pedagogický a výchovný dohled má velký význam v omezení vzniku rizik v rámci BOZ žáků. Dále je důležitý jako prevence vzniku školních úrazů.

2.7 Požadavky na stroje, nářadí a technická zařízení, pravidelné kontroly a revize

V souladu s § 4 zákona⁵⁷, kterým se upravují další požadavky BOZP je povinen zaměstnavatel potažmo ředitel školy zajistit, aby stroje, technická zařízení a nářadí byly z hlediska BOZP vhodné pro práci nebo školní výuku (praxi), při které budou používány.

Stroje, technická zařízení a nářadí musí být:

- vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců potažmo žáků
- vybaveny nebo upraveny tak, aby odpovídaly ergonomickým požadavkům a aby zaměstnanci potažmo žáci nebyli vystaveni nepříznivým faktorům pracovních podmínek
- pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány

Bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a nářadí stanoví prováděcí právní předpis⁵⁸.

Revize a pravidelné prohlídky strojů, nářadí a technických zařízení může vykonávat výhradně **revizní technik**, který má příslušné osvědčení o odborné

⁵⁷ Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci) Částka č. 96/2006

⁵⁸ Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí, Částka č. 144/2001

způsobilosti. **Revizí** se rozumí komplexní ověření stavu stroje, nářadí a technického zařízení, a to z hlediska jeho technického stavu, provozní způsobilosti, shody s požadavky průvodní dokumentace, provozní dokumentace a s požadavky technických předpisů.

Stanovené lhůty pravidelných kontrol a revizí:

- elektrická zařízení 1 x za 3 roky
- hromosvody 1 x za 4 roky
- plynové spotřebiče 1 x za rok
- nízkotlaká kotelna 1 x za rok
- tlakové nádoby 1 x za rok
- hydranty a hasící přístroje 1 x za rok
- výtahy
 - určené k dopravě osob nebo osob a nákladů 1 x za 3 měsíce
 - určené pouze k dopravě nákladů a malé nákladní výtahy 1 x za 6 měsíců
- požárně bezpečnostní zařízení 1 x za rok
- počítače 1 x za 2 roky
- elektrické přenosné nářadí 1 x za rok
- elektrické spotřebiče 1x za rok

2.8 Bezpečnostní značky, značení a signály

O bezpečnostních značkách, značení a signálech se zmiňuje § 6 zákona, kterým se upravují další požadavky BOZP⁵⁹. V uvedeném paragrafu je stanovena další povinnost zaměstnavatele potažmo ředitele školy, jak ochránit zaměstnance a žáky. Zaměstnavatel je povinen umístit na pracovištích, na kterých jsou vykonávány práce, při nichž může dojít k poškození zdraví, bezpečnostní značky, značení a zavést signály, které poskytují

⁵⁹ Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), Částka č. 96/2006

informace nebo instrukce týkající se BOZP. Dále je povinnost zaměstnavatele prokazatelně seznámit zaměstnance potažmo žáky s výše uvedeným bezpečnostním značením, a to hned při nástupu do zaměstnání (školy) nebo při novém osazení na jakémkoli pracovišti nebo místě.

Vzhled, umístění a provedení bezpečnostních značek a značení a zavedení signálů stanoví prováděcí právní předpis⁶⁰.

Bezpečnostní značky, značení a signály mohou být zejména obrazové, zvukové, světelné nebo dávané rukou.

- Značky rozlišujeme barevně, a to podle jejich významu
 - červené jsou zákazové (např. kouření zakázáno, průchod pro pěší zakázán)
 - žluté jsou výstražné (např. výstraha riziko exploze, toxicity)
 - modré jsou příkazové (např. příkaz k nošení ochrany hlavy, sluchu a očí)
 - zelené jsou informativní (např. únikový východ, místo první pomoci)

Vizuální zobrazení bezpečnostních značek je v příloze č. 5

- Barevné vyznačení, označující riziko střetu osob s překážkami nebo nebezpečí pádu osob (většinou jsou v pásech různých šířek). Pro tyto značky se používá kombinace barev
 - černá a žlutá
 - červená a bílá
- Bezpečnostní signály musí být srozumitelné a dostatečně hlasité. Měli by se dávat ve stejném jazyce, aby rozuměly obě strany. Signály dávané rukou by měly být jasné, přesné, nacvičené, srozumitelné a koordinačně nenáročné.

⁶⁰ Nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů, Částka č. 6/2002

2.9 Zajištění a zásady poskytnutí první pomoci při úrazu

Zajistit zaměstnancům a žákům poskytnutí první pomoci má za povinnost, zaměstnavatel potažmo škola v souladu s § 103 odst. 1 písm. f zákoníku práce⁶¹ a s článkem 8 metodického pokynu MŠMT⁶².

Zaměstnavatel a škola musí zajistit na pracovištích, ve třídách, na chodbách, v odborných učebnách, v dílnách atd. takové podmínky, aby bylo zabezpečeno co nejrychlejší poskytnutí první pomoci a lékařského ošetření při úrazech a neočekávaných onemocnění. Dále odpovídají za vhodné rozmístění lékárníček první pomoci s potřebným vybavením a informativních tabulek s telefonními čísly na nejbližší zdravotnické zařízení, včetně zdravotnických zařízení zajišťujících odvoz raněných a nemocných. Lékárníčky a informativní tabulky by měly být na dostupném, a hlavně viditelném místě. O výše uvedených opatření informuje všechny zaměstnance a žáky. Dále má za povinnost seznámit se zásadami poskytování první pomoci zaměstnance a žáky.

Mimo výše uvedené musí mít zaměstnavatel a škola vypracovaný traumatologický plán (plán první pomoci), havarijní plán a seznam proškolených zaměstnanců v oblasti poskytování první pomoci.

První pomoc je soubor jednoduchých a účelných opatření, jejichž základním cílem je záchrana života nebo zdraví u lidí postižených úrazem či náhlou poruchou zdraví.

Mezi hlavní zásady první pomoci patří:

- Vyhodnotit rizika a zajistit bezpečnost zraněnému, sobě i okolí (zajistit přístup vzduchu v zamořeném prostředí, zajistit bezpečnost při úrazech el. proudem, vyhodnotit rizika při záchraně tonoucího, používat ochranné pomůcky – roušku, rukavice atd.)
- Eliminovat příčinu zranění (vyproštění z dosahu el. proudu, vynesení ze zamořeného prostředí, vytažení tonoucího z vody atd.)

⁶¹ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, Částka č. 84/2006

⁶² Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (č.j. 37 014/2005-25 ze dne 22.12.2005)“ Věstník MŠMT, ročník 2006.

- Zjistit přítomnost základních životních funkcí (vědomí, dýchání, krevní oběh)
- Zastavit tepenné krvácení
- Uvolnit dýchací cesty (zraněný nedýchá zahájit resuscitaci/nepřímá masáž srdce, umělé dýchání)
- Ošetřit zlomeniny, tržné rány, překrýt spáleniny
- Zavolat odbornou pomoc na tísňovou linku (vědět: co se stalo, zdravotní stav, počet zraněných, místo, jméno, věk, orientační body atd.)

Čísla tísňových linek:

- **155 – Zdravotnická záchranná služba**
- **158 – Policie České republiky**
- **150 – Hasičský záchranný sbor**
- **156 – Městská policie**
- **112 – Jednotné evropské číslo tísňového volání (dovoláte se do centra tísňového volání hasičského záchranného sboru)**

Standardy poskytnutí první pomoci (bezvědomí, oživování resuscitace, dušení cizím tělesem a Heimlichův manévr, zástava krvácení, protišoková opatření, fixace zlomenin, úraz páteře, popáleniny a opaření, alergické reakce a anafylaktický šok, epileptický záchvat, hyperventilace, otravy) jsou uvedeny v příloze č. 6

II. Praktická část

3. Výzkum

Pedagogický výzkum obecně představuje systematické zkoumání a řešení četného množství problémů, kterým se obohacuje a rozšiřuje lidské vědomí. Výzkum není záležitost jen jednoho člověka, ale většinou se jím zabývá široké spektrum lidí. Výzkumnou činností se zabývají jednak profesionální výzkumníci z různých státních institucí a soukromých společností, ale i studenti a pedagogičtí pracovníci s krátkou i dlouholetou praxí. Při výzkumech se zaměřují především na zkoumání a zpracování již známých poznatků a faktů, anebo k získání nových, což vede k řešení pedagogických problémů, a hlavně k rozšiřování poznatků o pedagogických jevech. Ne vždy má výzkumný proces jednostranné a konečné řešení o čemž nás přesvědčují jeho výsledky. Z uvedeného důvodu jsme nuceni hledat nové cesty a alternativní řešení. Výzkum vzniká na základě vlastního zájmu, nebo z podnětu státních, ale i ostatních institucí. Výzkum dělíme na několik etap, které na sebe posloupně navazují a také se časově prolínají. Výzkum vyžaduje promyšlenou organizaci, a hlavně řádné naplánování.

V rámci svého empirického šetření jsem navštívil pět středních odborných škol v Plzeňském kraji. Zřizovatelem škol je Plzeňský kraj se sídlem Škroupova 18, 301 00 Plzeň. Ve školách je zaměstnáno celkem 370 pedagogických pracovníků, z toho je 166 žen a 204 mužů. Průměrná délka jejich pedagogické praxe se pohybuje v rozmezí 20–26 let. Do škol dochází celkem 3700 žáků. Koncem ledna 2017 jsem předal ředitelům nebo jejich zástupcům 250 dotazníků a požádal jsem je o jejich vyplnění, s tím, že si je vyzvednu na konci února 2017. Dotazník byl anonymní. Z 250 předaných dotazníků se mně jich vrátilo vyplněných 108, což představuje 36 % z celkového množství. Na třech školách, mně umožnili ředitelé provést interview (rozhovor) s vybranými pedagogickými pracovníky. Osobní kontakt s respondenty byl pro mě důležitý z důvodu objektivity mého empirického šetření. Přístup ředitelů škol nebo jejich zástupců k mému šetření byl různý. Na některých školách, mně nebylo umožněno toto šetření vůbec provést. Na přání ředitelů škol neuvádím názvy škol, kde jsem prováděl své empirické šetření.

3.1 Metody výzkumu

V první fázi jsem si vymezil výzkumný problém a následně na to jsem si prostudoval odbornou literaturu k danému tématu. Po prostudování odborné literatury jsem si ujasnil, že orientace výzkumu bude kvantitativní povahy (tj. vztahuje se na jevy, které lze změřit nebo spočítat).

„Výzkumná metoda je všeobecný název pro proceduru, se kterou se pracuje při výzkumu. Výzkumná metoda má jisté vlastnosti, které je potřeba při jejím používání dodržet – validitu a reliabilitu“ (Gavora, 2000, s. 70). Peter Gavora dále ve své knize píše, že pro každou výzkumnou metodu je možno vytvořit konkrétní výzkumný nástroj. Některé výzkumné nástroje existují již v hotové formě a jsou přímo připravené k použití, ale pro mnohé výzkumy se nehodí, a proto si výzkumníci vytvářejí nové podle svých potřeb a záměrů (Gavora, 2000, s. 70). Pro své šetření použiji empirické metody, jejichž smyslem je sběr velkého množství dat. Následně se tyto data roztřídí a zpracují.

Výzkumné metody kvantitativně orientovaného výzkumu jsou:

- pozorování
- škálování
- dotazník
- interview
- obsahová analýza textu
- experiment

Ve druhé fázi jsem si zvolil pro řešení svého výzkumného problému dvě výše uvedené metody. Metodu dotazníkového šetření a metodu interview, a to z důvodu správné validity a reliability výzkumného problému. Metody jsem začlenil do systému stanovených hypotéz. U zvolených metod jsem se zaměřil na vytvoření správného výzkumného nástroje.

U **dotazníkového šetření** jsem kladl důraz na objektivitu a srozumitelnost škály mnou vytvořených otázek. Položky dotazníku mají podobu dvou, tří a čtyřstupňové Likertovy škály. Jedná se 25 uzavřených otázek pro tři hypotézy. Otázky č. 1-2 jsou pro všechny tři hypotézy. Pro hypotézu č. 1 se vztahují otázky č. 3-13, pro hypotézu č. 2 se vztahují otázky č. 14-19 a pro hypotézu č. 3 se vztahují otázky č. 20-25. Data získaná

z mého dotazníkového šetření byla vyhodnocena k následujícímu potvrzení nebo k vyvrácení všech tří stanovených hypotéz. Z 250 předaných dotazníků se mně jich vrátilo ve stanoveném termínu 108 (tj. 36 % z předaných dotazníků), jak jsem se již výše zmínil. **Skladba dotazníku je uvedena v příloze č. 7.**

U **interview**, které je **polostrukturované** jsem se zaměřil na osobní kontakt s pedagogickými pracovníky (respondenty), kteří měli ve své gesci oblast BOZP, což bylo důležité pro zjištění všech dostupných a objektivních informací, které vedly k nalezení stanovisek a odpovědí k problematice výzkumného problému. Naplánované rozhovory proběhly v měsíci únoru 2017 a to přímo v prostorách školy. Ředitelé škol mně poskytli k tomuto účelu své kanceláře. Časová dotace rozhovorů se pohybovala od 15 do 30 minut. V průběhu rozhovoru jsem pokládal polouzavřené a otevřené otázky. Z každého rozhovoru jsem průběžně pořizoval písemný zápis, a to formou písemného textu nebo symboly. Rozhovorem získané údaje byly roztříděné do jednotlivých kategorií podle druhu odpovědí a opět zpracovány. Výsledky rozhovorů poslouží k potvrzení nebo vyvrácení všech tří stanovených hypotéz. Některé části rozhovoru jsem vypustil, z důvodu, že v nich nebyly zásadní informace pro tento výzkum.

3.2 Stanovení cíle výzkumu

Základní stavební kámen v procesu výzkumu je stanovení cíle. Cílem mého výzkumu je zjistit současný stav znalostí pedagogických pracovníků v oblasti BOZP a administrativních požadavků na evidenci školních úrazů ve školách.

Jde mně hlavně o zjištění skutečného stavu, zda právní legislativa ČR a ostatní předpisy spojené s oblastí BOZP a školních úrazů jsou pro pedagogické pracovníky přehledné a srozumitelné.

Dále jsem ve svém výzkumu nastínil otázku, zda by se pro žáky nezáživné školení BOZP nemělo ubírat jiným směrem (Myslím tím doplněním odborných přednášek, příkladů z praxe atd.).

V rámci dotazníkového šetření se zaměřím i na zjištění, zda se pedagogičtí pracovníci ve své škole pravidelně účastní školení BOZP a jestli jsou školení pro ně přínosná a zda získané informace využívají ve své pedagogické praxi při výchově a vzdělávání žáků.

3.4 Stanovení hypotéz

Hypotéza č. 1

Právní legislativa ČR v oblasti BOZP je pro pedagogické pracovníky přehledná.

Hypotéza č. 2

Administrativní požadavky na evidenci školních úrazů jsou pro pedagogické pracovníky přehledné.

Hypotéza č. 3

Je možné ovlivnit nebo omezit množství školních úrazů u žáků větší osvětou nebo jiným pojetím výchovy.

3.4 Vyhodnocení a výsledek

Veškerá získaná výzkumná data jsem roztřídil a následně zpracoval. Výsledky jsou uvedeny u každé hypotézy zvlášť. Pro lepší orientaci a přehled jsem výsledky převedl ještě do grafů. V závěru u každé hypotézy je uvedeno, zda šetření provedené výzkumnými metodami uvedenou hypotézu potvrdily nebo vyvrátily.

Počet případně oslovených respondentů pro dotazníkové šetření mělo být 250. Z tohoto množství bylo fyzicky osloveno 36 % tj. 108 respondentů. Z toho je 46 žen a 62 mužů. Věk se pohyboval v rozmezí 25-65 let, který jsem dále rozčlenil do čtyř kategorií a to na: 25-35, 36-45, 46-55 a 56-65.

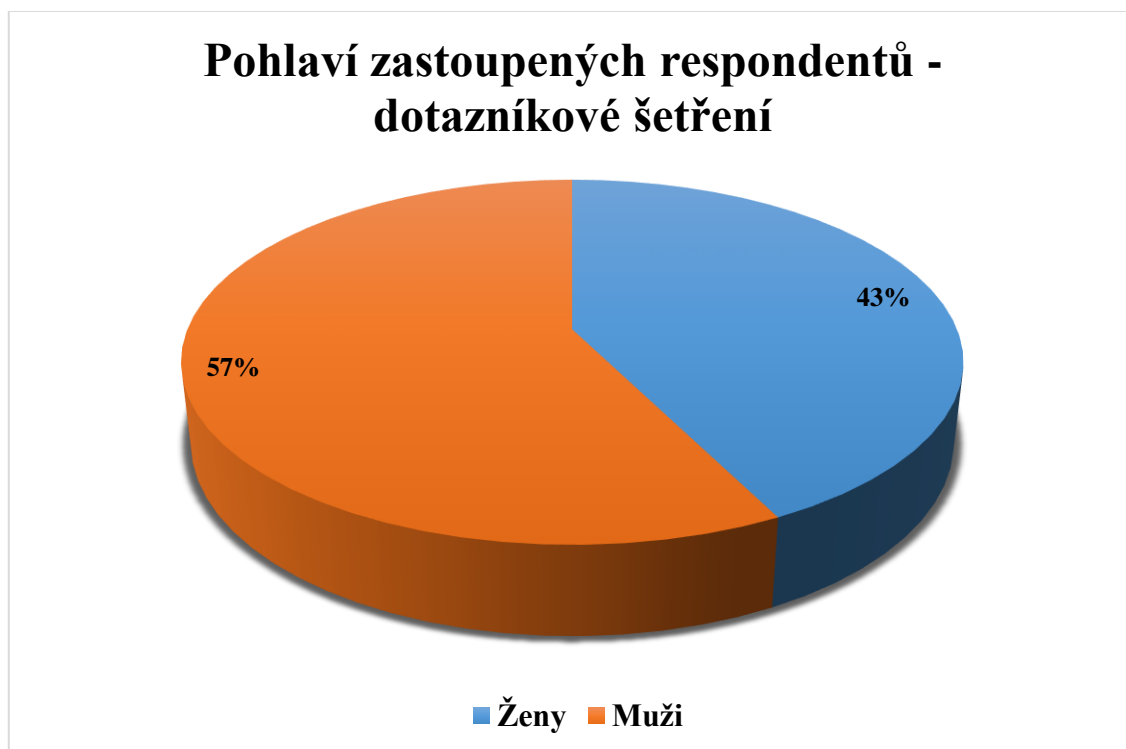
V **grafu č. 1** je v procentech uveden věk zastoupených respondentů a v **grafu č. 2** je v procentech uvedeno pohlaví zastoupených respondentů.

Polostrukturovaného interview se zúčastnilo celkově 30 vybraných respondentů, kteří se také zúčastnili dotazníkového šetření. Z toho bylo 12 žen a 18 mužů. Věk se pohyboval v rozmezí 28-62 let, který jsem dále rozčlenil do čtyř kategorií a to na: 25-35, 36-45, 46-55 a 56-65. V **grafu č. 3** je v procentech uveden věk zastoupených respondentů a v **grafu č. 4** je v procentech uvedeno pohlaví zastoupených respondentů.

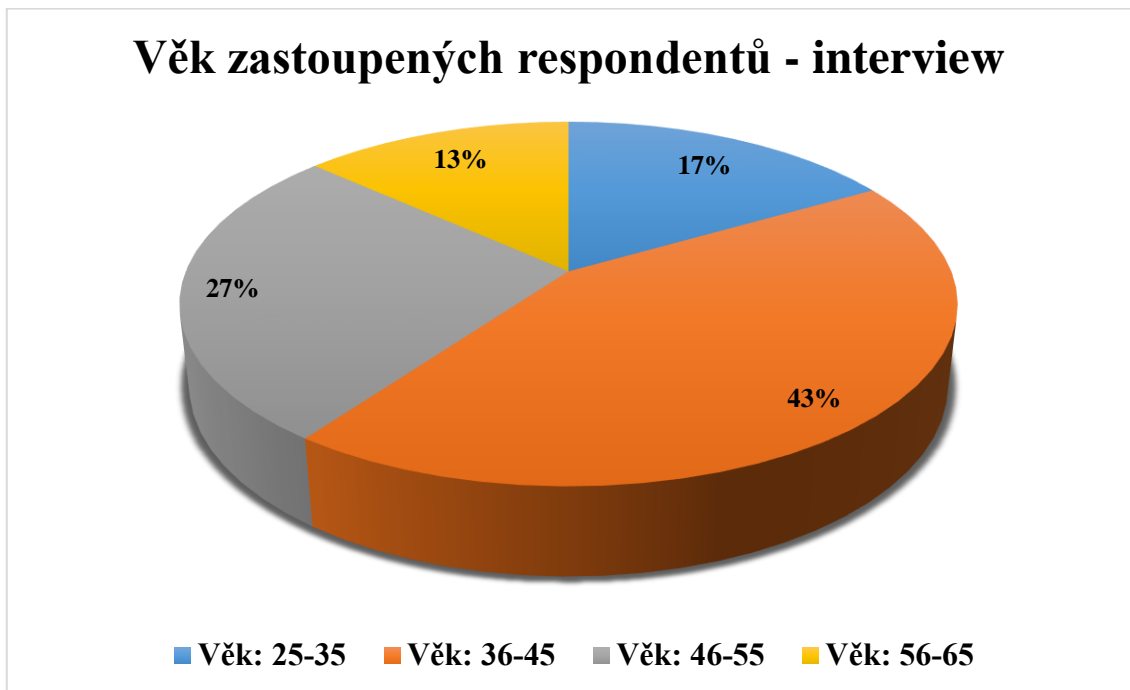
Graf č. 1

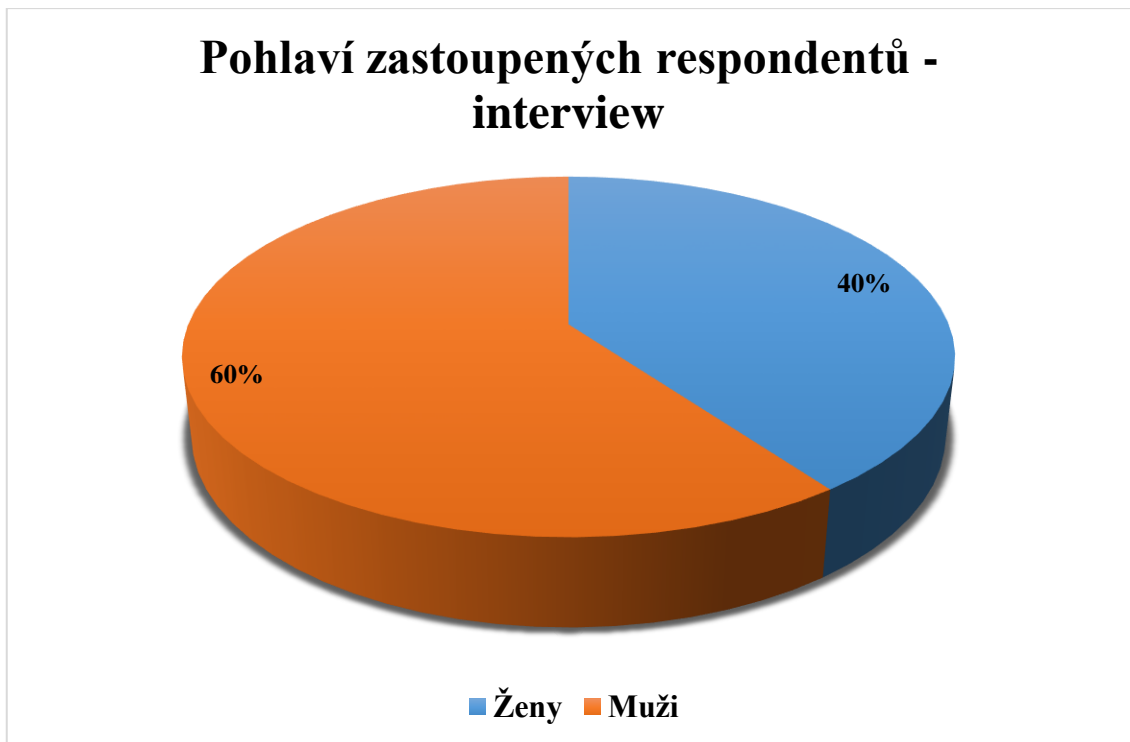
Graf č. 2

Graf č. 3

Graf č. 4

Hypotéza č. 1

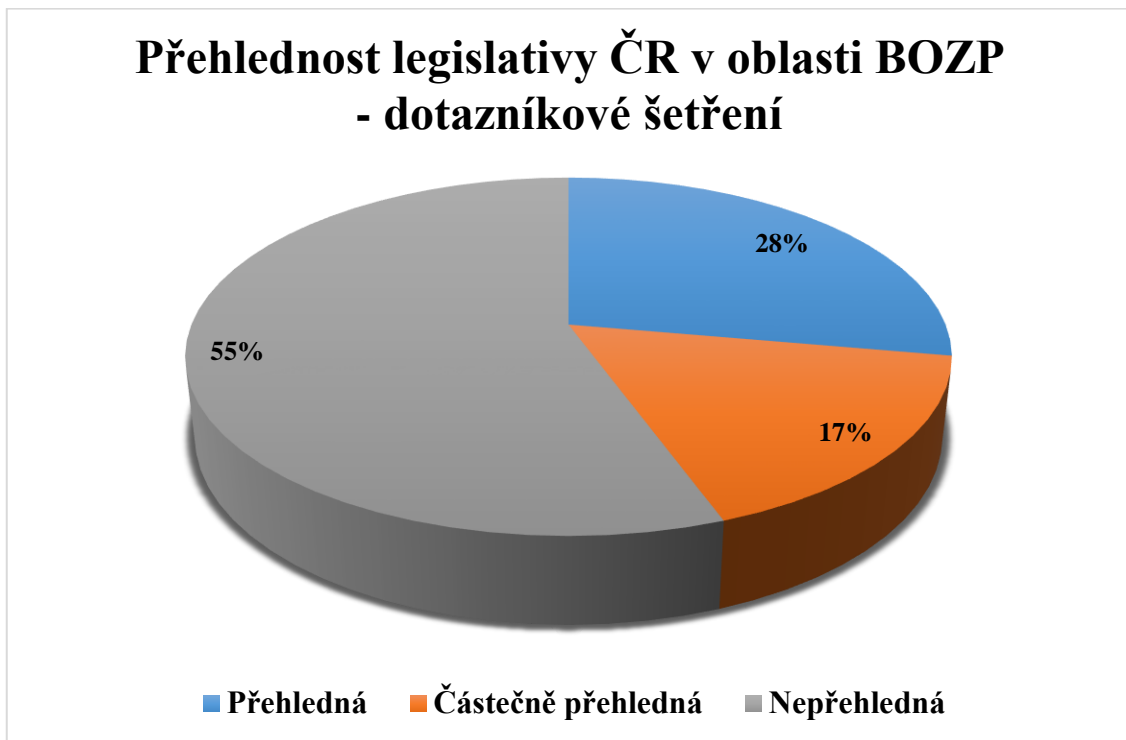
Cíl dotazníkové šetření byl zaměřen na zjištění, zda je právní legislativa ČR v oblasti BOZP pro pedagogické pracovníky přehledná či nikoliv. Výsledky dotazníkového šetření jsem roztřídil do skupin podle odpovědí a sečetl. Následně poté jsem data vyhodnotil a vložil v procentech do **grafu č. 5**. Pro 28 % oslovených respondentů je přehledná, pro 17 % respondentů je částečně přehledná a pro 55 % respondentů je nepřehledná.

Interview se zúčastnili ředitelem vybraní pedagogičtí pracovníci, kteří mají v gesci oblast BOZP. Na pokládané hlavní a doplňkové otázky uvedli, že vycházejí z podkladů, které jim předá ředitel školy, který je při změně legislativy ČR a jiných předpisů pravidelně aktualizuje. Dále pracují s podklady, které jim předá smluvní externí firma, která má certifikaci (akreditaci) pro oblast BOZP a PO. Pověřený zaměstnanec z této firmy provádí i pravidelná školení BOZP a PO.

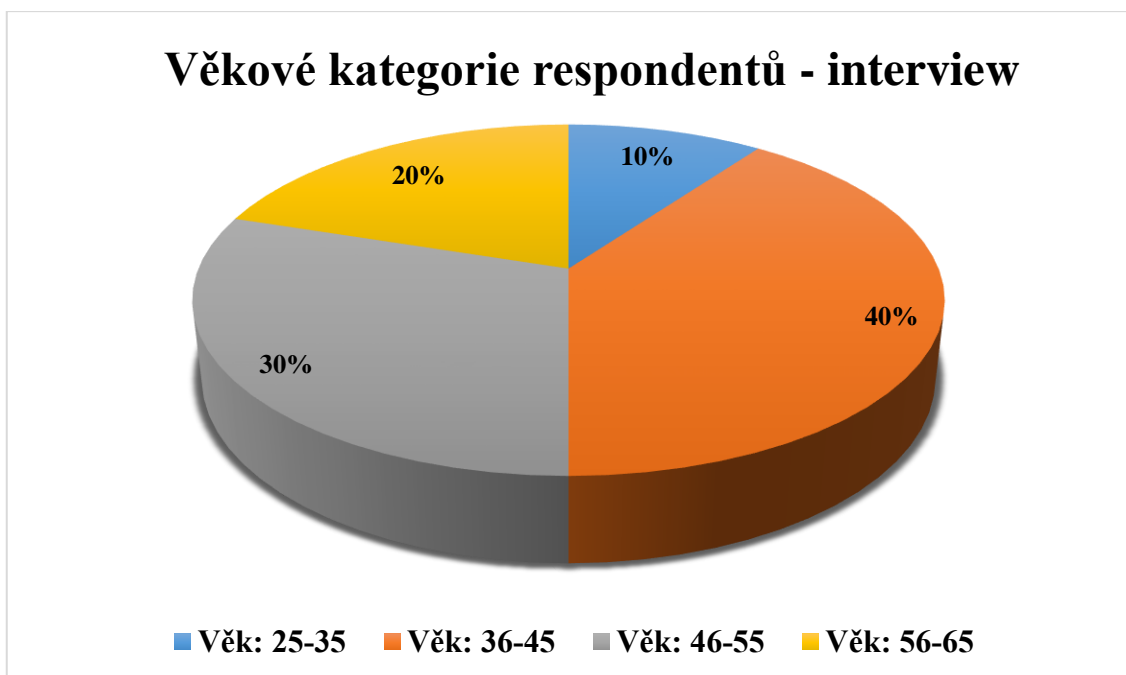
Dále z rozhovoru vyplynulo, že je v této oblasti mnoho změn a v rozsáhlé právní legislativě ČR a ostatních souvisejících předpisech se jen těžko orientují. Týká se to hlavně mladších pedagogických pracovníků, dále pedagogických pracovníků, kteří mají krátkou pedagogickou praxi a starších pedagogických pracovníků před důchodovým věkem. Velkým přínosem je pro ně smluvní externí firma, kde mohou konzultovat s certifikovaným (akreditovaným) odborníkem vzniklý problém nebo aktuální situaci, která se týká uvedené oblasti. Sami by nevěděli, jak se mají v daných situacích zachovat a jak mají dále postupovat. Nejlépe se v uvedené oblasti orientují respondenti ve věku 36-45. O něco hůře se v uvedené oblasti orientují respondenti ve věku 46-55 a nejhůře jsou na tom respondenti ve věku 25-35 a 56-65. Věkové kategorie respondentů převedené na procenta jsou vložena do **grafu č. 6**.

Z výše uvedených výsledků dotazníkového šetření a interview vyplynulo, že hypotéza č. 1 byla **vyvrácena**. Právní legislativa ČR v oblasti BOZP je pro pedagogické pracovníky přehledná.

Graf č. 5

Graf č. 6

Hypotéza č. 2

Cíl dotazníkové šetření byl zaměřen na zjištění, zda administrativní požadavky na evidenci školních úrazů jsou přehledné. Výsledky dotazníkového šetření jsem roztřídil do skupin podle odpovědí a sečetl. Následně poté jsem data vyhodnotil a vložil v procentech do **grafu č. 7**. Pro 81 % oslovených respondentů je přehledná, pro 14 % respondentů je částečně přehledná a pro 5 % respondentů je nepřehledná.

Interview se zúčastnili ředitelem vybraní pedagogičtí pracovníci. Kladl jsem jim otázky, které se týkaly administrativních požadavků na evidenci školních úrazů, povinností s tím spojených a jak mají nastavenou prevenci k zabránění vzniku školních úrazů. O právní legislativě a ostatních předpisech, které řeší administrativu školních úrazů, mělo povědomí 86 % respondentů ve všech věkových kategoriích. 14 % respondentů měli drobné neznalosti. Většinou to byli respondenti s krátkou pedagogickou praxí. Bylo mně sděleno, že kniha úrazů je uložena na dostupném a přístupném místě pro všechny zaměstnance školy. Ve dvou školách je uložena v sekretariátu školy a v jedné škole je uložena u zástupce ředitele. Respondenti bez ohledu na věk a pedagogickou praxi měli jasno, kde hledat knihu úrazů a ostatní tiskopisy spojené s tímto tématem. Přesvědčili mě o tom, že jsou schopni provést zápis do knihy úrazů v předepsané formě.

92 % respondentů různých věkových kategorií mně sdělilo, že pro ně není žádný problém vyplnit „Záznam o úrazu (dítěte, žáka a studenta)“. 8 % respondentů mě sdělilo, že ještě nevyplňovali záznam o úraze, a tak si nejsou jisti, zda by potřebovali k tomuto úkonu rady od ostatních kolegů. Jednalo se o respondenty s krátkou pedagogickou praxí. Výše uvedené jsem si ověřil rozdáním čistého tiskopisu záznamu o úrazu a požádal je o jeho vyplnění. Nastínil jsem případný vzniklý školní úraz. Potvrdilo se, co mně bylo výše sděleno. Hlášení o úrazech odesílají elektronicky formou elektronického formuláře na ČŠI ve stanovené lhůtě. Dále kontaktují pojišťovnu a při větším zranění informují i policii ČR.

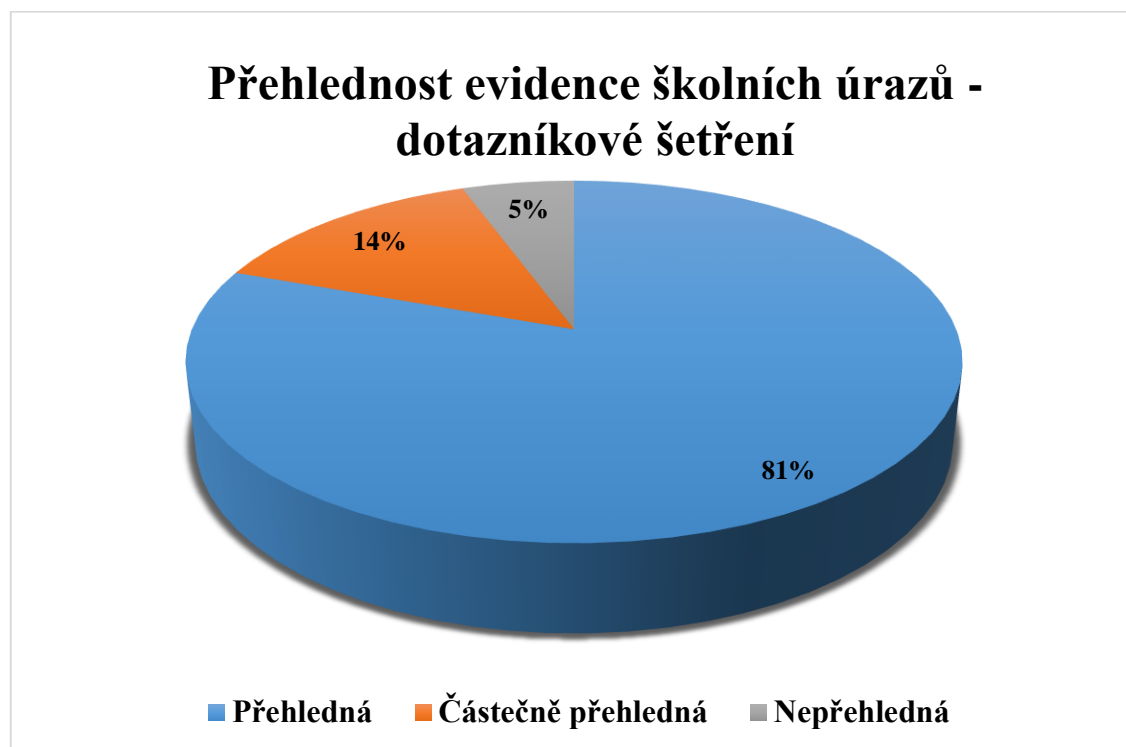
Prevenci školních úrazů řeší poučením žáků na začátku školního roku a dále před každou odbornou hodinou (např. fyzika, chemie) a dalšími akcemi pořádané školou (výlety, exkurze, lyžařský výcvik atd.). Vždy je proveden zápis do třídní knihy nebo podepsaná prezenční listina. Mimo jiné mají stanoven na celý školní rok rozpis s dohledem nad žáky o přestávkách a volných hodinách. V odborných

učebnách, tělocvičnách, v dílnách a v jídelnách jsou na přehledném místě vyvěšeny provozní řády.

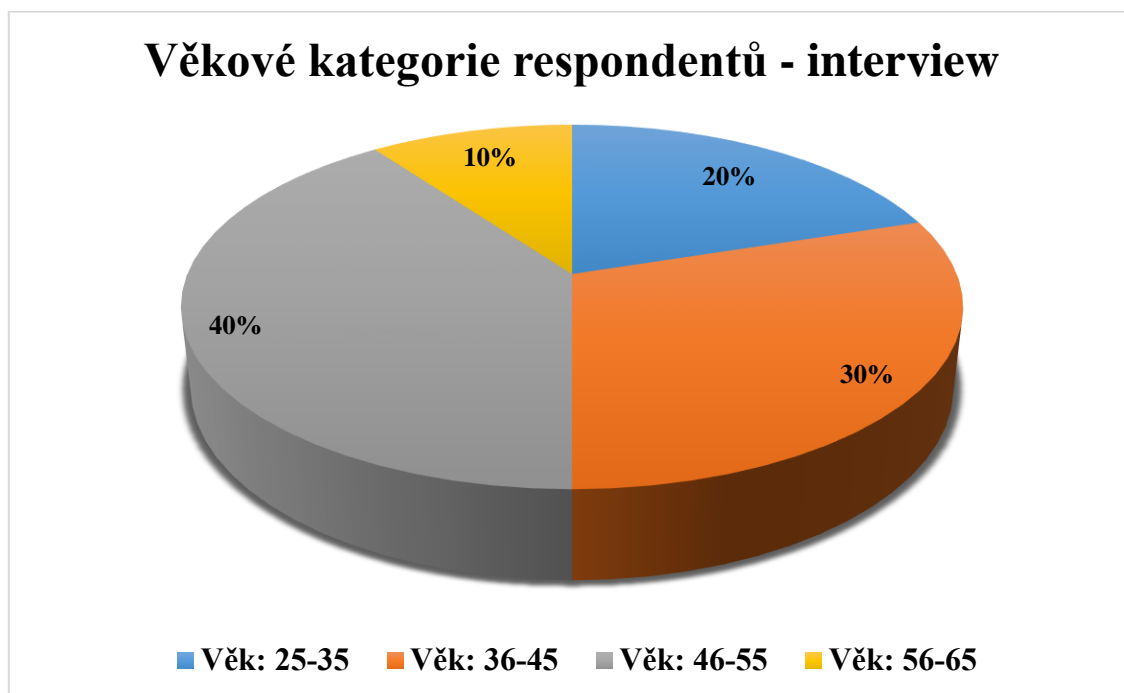
Dále jsou v areálu školy na viditelných místech pověšeny lékárníčky a bezpečnostní značky. V uvedené problematice se bez větších problémů orientují respondenti ve věkových kategoriích 36-45, 46-55, 56-65. O něco méně se v uvedené oblasti orientují respondenti ve věku 25-35. Věkové kategorie respondentů převedené na procenta jsou vložena do **grafu č. 8**.

Z výše uvedených výsledků dotazníkového šetření a interview vyplynulo, že hypotéza č. 2 byla **potvrzena**. Administrativní požadavky na evidenci školních úrazů jsou pro pedagogické pracovníky přehledné.

Graf č. 7

Graf č. 8

Hypotéza č. 3

Cíl dotazníkové šetření byl zaměřen na zjištění, jestli je možné ovlivnit nebo omezit množství školních úrazů u žáků větší osvětou nebo jiným pojetím výchovy. (Například oživením a aktivitou žáků při školení BOZP, které by se konaly formou přednášek s odborníky doplněné příklady z praxe nebo příkladným dodržováním předpisů školy a BOZP v areálu školy, a to zaměstnanci školy, ale i zákonnými zástupci žáků). Výsledky dotazníkového šetření jsem roztrídil do skupin podle odpovědí a sečetl. Následně poté jsem data vyhodnotil a vložil v procentech do **grafu č. 9**. 70 % oslovených respondentů, odpovědělo ano nebo spíše ano, 11 % respondentů odpovědělo ne nebo spíše ne a 19 % respondentů odpovědělo nevim.

Interview se zúčastnili ředitelem vybraní pedagogičtí pracovníci. Kladl jsem jim otázky, které se týkaly problematiky ztraktivnění nezáživných postupů při školeních BOZP pro žáky. Zajímali mě jejich stanoviska a návrhy nebo nové řešení, které již aplikovali v praxi.

85 % respondentů napříč věkových kategorií se shodli na tom, že jakákoliv další osvěta, která pomůže omezit nebo odvrátit případný vznik školního úrazu je vždy vítána a samozřejmě žádoucí. 15 % respondentů se domnívá, že je osvěta dostatečná a problém vidí jen v rodičovské výchově. Postesklí si, že rodiče žákům všechno doma dovolí a pak je velký problém změnit jejich kognitivní myšlení.

Shodli se i na tom, že je hrozně málo času pro další osvětu a zkoušení nových projektů, a to z důvodu zachování školního výukového plánu (osnovy). Před každou odbornou hodinou, a i při jiných hodinách nebo aktivitách provozovaných školou provádí poučení žáků, které by mělo zamezit případně omezit vznik školního úrazu. Někdy přidají i poznatky a příklady z praxe. Víc se podle jejich názoru nedá zvládnout. Tlačí je čas, jak už výše konstatovali. Dále jsem se od respondentů dozvěděl, že na všech školách pořádají každoročně projektové dny, které jsou mimo jiné zaměřeny na oblast BOZP a PO. V rámci projektových dnů jsou pozváni specialisté, a to z řad policie ČR, HZS ČR a revizních techniků (např. elektrikáři, plynáři a instalatéři). Žákům jsou promítány filmy s danou problematikou a můžou se v rámci diskuze zeptat na to, co je zajímavé. Zájem žáků je prý velký hlavně, z důvodu, že studují na odborných školách. Otázky žáků jsou většinou směřované na zaběhlou praxi ve výrobních firmách.

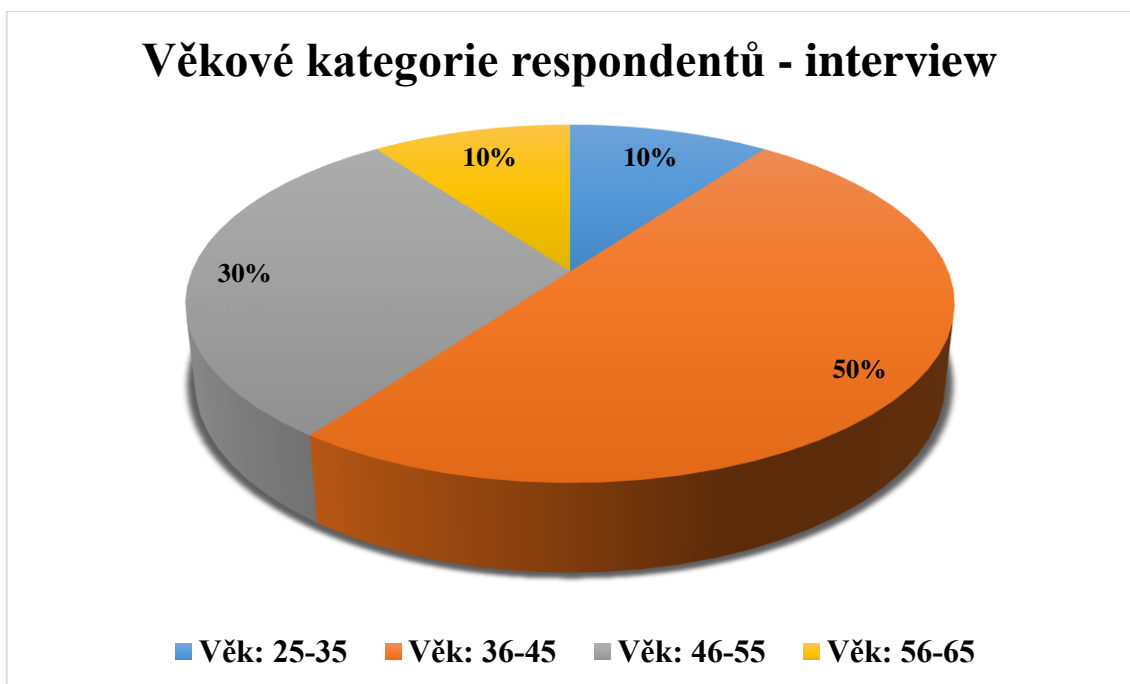
Pro případné zavedení a přijetí nového pojetí výchovy a osvěty pro žáky se vyjádřili především mladší a střední věkové kategorie respondentů, a to kategorie 25-35, 36-45, 46-55. Část respondentů z věkové kategorie 46-55 a respondenti z věkové kategorie 56-65 se tomu sice nebrání, ale jsou názoru, že základním a prvním předpokladem pro omezení školních úrazů je výchova v rodině. Věkové kategorie respondentů převedené na procenta jsou vložena do **grafu č. 10**.

Z výše uvedených výsledků dotazníkového šetření a interview vyplynulo, že hypotéza č. 3 byla **potvrzena**. Je možné ovlivnit nebo omezit množství školních úrazů u žáků větší osvětou nebo jiným pojetím výchovy.

Graf č. 9

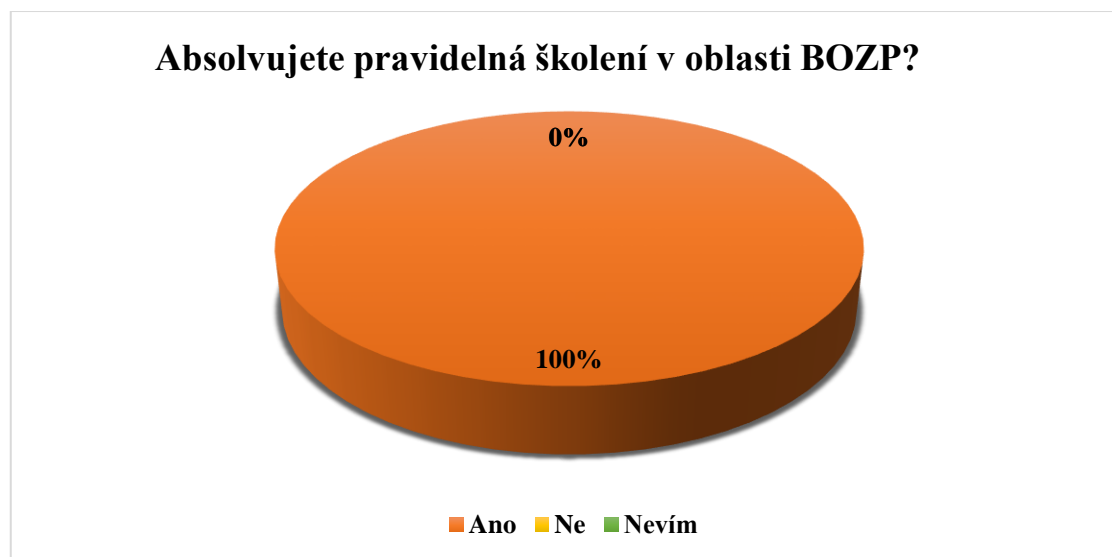
Graf č. 10

3.5 Empirické šetření vztahující se k pravidelným školením pedagogických pracovníků v oblasti BOZP

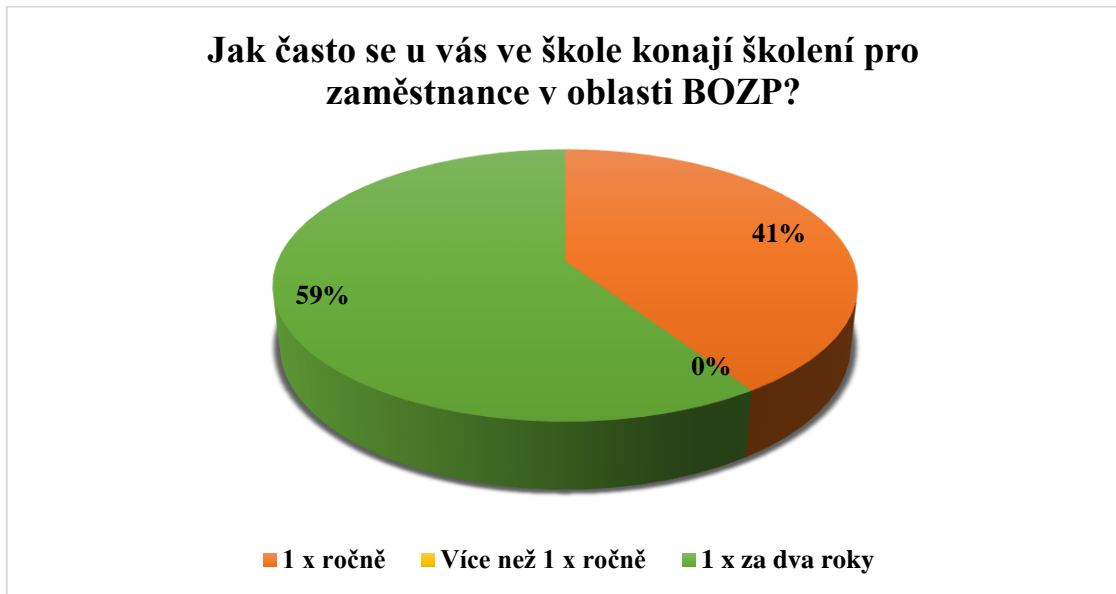
Při dotazníkovém šetření jsem se dále zaměřil na zjištění, jestli se pedagogičtí pracovníci (respondenti) ve své škole účastní pravidelných školení BOZP. Dále pak na to, jestli jsou školení pro ně přínosná a zda získané informace využívají ve své pedagogické praxi při výchově a vzdělávání žáků. Dále zdali hledali jinou koncepci nebo variantu pro školení žáků v oblasti BOZP, která by žáky více zaujala a vtáhla do uvedené problematiky, což by pravděpodobně výrazně snížilo vznik školních úrazů. K tomuto tématu se vztahují otázky č. 8, 9, 10, 11, 18 a 25 (uvedené otázky jsou nedílnou součástí dotazníku, jehož skladba je uvedena v příloze č. 7). Empirického šetření se zúčastnilo 108 respondentů, jak již bylo uvedeno. Výsledky dotazníkového šetření k uvedeným otázkám jsem roztřídil do skupin podle odpovědí a sečetl. Následně poté jsem data vyhodnotil a vložil v procentech do **grafů č. 11–15**.

Graf č. 11

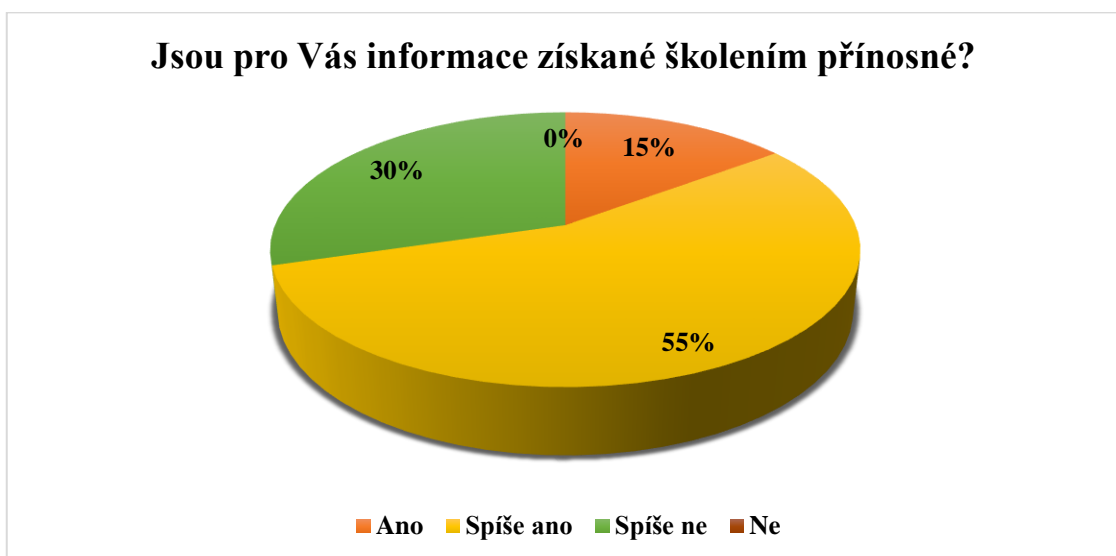
Z grafu č. 11 je zřejmé, že pravidelných školení v oblasti BOZP se účastní 100 % oslovených respondentů. Dále se dá z grafu odvodit, že se pedagogičtí pracovníci nevyhýbají školením BOZP.

Graf č. 12

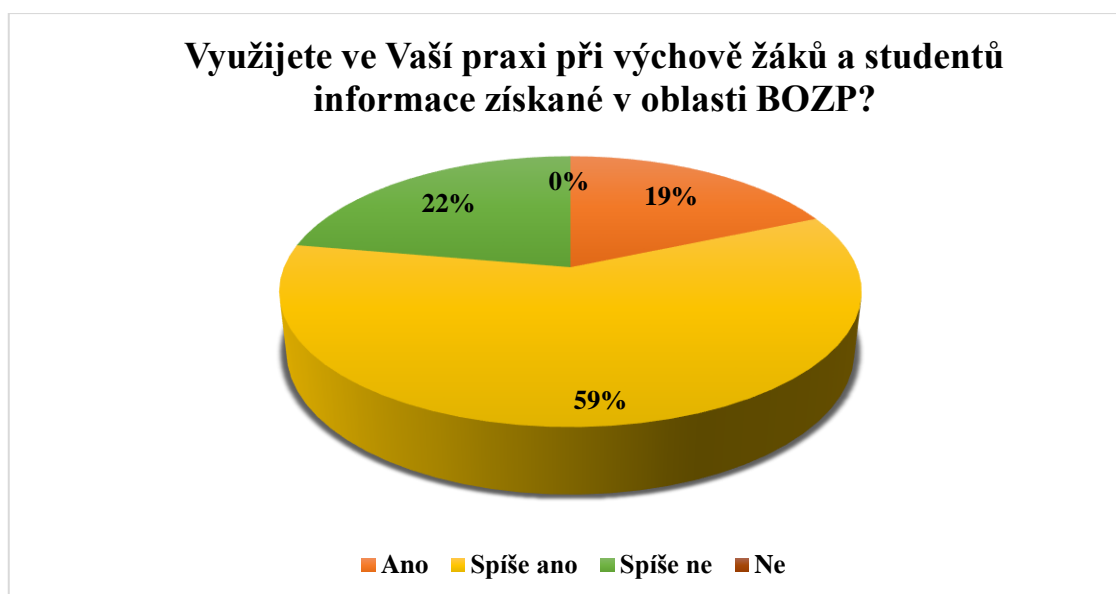
Z grafu č. 12 vyplývá, že každá škola má jinou periodu v pořádání pravidelných školení BOZP pro své zaměstnance. 41 % oslovených respondentů se účastní školení BOZP 1 x ročně a 59 % oslovených respondentů se účastní školení BOZP 1 x za 2 roky. (Za proškolení o ověření znalostí všech zaměstnanců školy v oblasti BOZP odpovídá ředitel školy, který rozhoduje i o četnosti těchto školení).

Graf č. 13

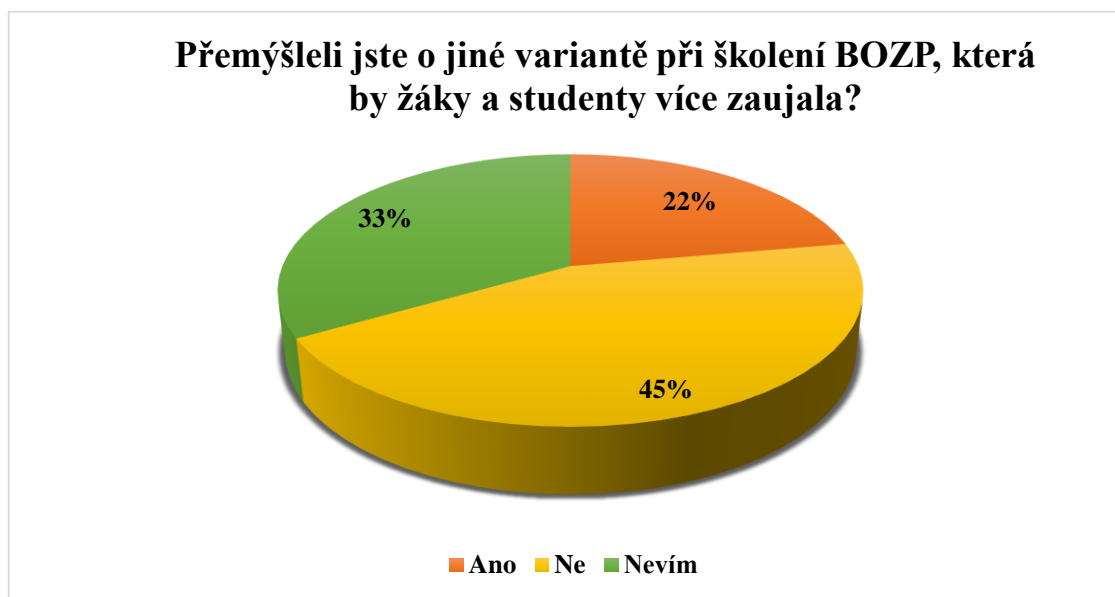
Z grafu č. 13 je patrné, že informace získané z pravidelných školení z oblasti BOZP jsou pro pedagogické pracovníky přínosné. Na uvedenou otázku odpovědělo ano 15 % oslovených respondentů, spíše ano 55 % respondentů a spíše ne 30 % respondentů. Odpověď ne nezaškrtl žádný respondent.

Graf č. 14

Z grafu č. 14 vyplývá, že pedagogičtí pracovníci při výchově žáků využívají a začleňují získané informace v oblasti BOZP do své pedagogické praxe. Na uvedenou otázku odpovědělo ano 19 % oslovených respondentů, spíše ano 59 % respondentů a spíše ne 22 % respondentů. Odpověď ne nezaškrtl žádný respondent.

Graf č. 15

Z grafu č. 15 je patrné, že většina pedagogických pracovníků nepřemýšlí o jiných variantách školení BOZP pro žáky, nebo je vůbec nenapadlo, že by mohli jakýmkoli jiným způsobem oživit školení žáků v oblasti BOZP, aby se staly pro žáky a studenty atraktivnější a zajímavější. Nepatrný počet pedagogických pracovníků si s touto myšlenkou určitě pohrávalo, jak je patrné z grafu. Na uvedenou otázku odpovědělo 22 % respondentů ano, 45 % respondentů ne a 33 % respondentů nevím.

3.6 Zhodnocení výsledků empirického šetření vztahující se k pravidelným školením pedagogických pracovníků v oblasti BOZP

Z výše uvedeného empirického šetření vyplývá, že problematika BOZP zasahuje do každodenní práce každého pedagogického pracovníka. Prokázalo se, že periodických školení pro oblast BOZP se účastní všichni pedagogičtí pracovníci.

Nové poznatky a informace jsou pro ně přínosné a většina pedagogických pracovníků tyto informace uvádí a začleňuje do své pedagogické praxe což je určitě velice důležité jako prevence před vznikem školních úrazů. O nových variantách a koncepcích školení BOZP pro žáky a studenty, které by zatraktivnily a vtáhly žáky a studenty do uvedené problematiky, nepřemýšlí většina oslovených pedagogických pracovníků.

Myslím si, že BOZ žáků a studentů ve školách by si zasloužila od pedagogických pracovníků více nápadů a podnětů, které by přispěly k větší osvětě žáků a studentů v této oblasti ať už po teoretické nebo po praktické stránce.

Závěr

BOZP je velký problém vyspělých ale i méně vyspělých společností. Každý stát potažmo každá velká i malá firma vynakládá velké finanční prostředky na vzniklé nemoci z povolání, na poúrazové stavy lidí a na obnovu materiálních i nemateriálních prostředků. Proto je největší prioritou vytvoření zdraví nezávadného a neohrožujícího prostředí. K tomuto účelu byla schválena a vydána právní legislativa na úrovni EU, ale i na úrovni každého členského státu. S BOZP se setkáváme na každém kroku dnes a denně. Základní aspekty předcházení ohrožení zdraví by měly být zakotveny už v rodičovské výchově a dále pak v rámci školní docházky. Již na začátku školní docházky by měli být žáci informováni a poučeni, jak se mají chovat a co smí a co nesmí dělat. Pedagogičtí pracovníci a další zaměstnanci školy jsou ty odpovědné osoby, které působí svým příkladem a výchovou na jejich další rozvoj. Mají velkou odpovědnost nejenom k žákům, ale i k jejich zákonným zástupcům. Žádný pedagogický pracovník a ani jiný zaměstnanec školy, by nechtěl žít s představou, že neudělal všechny potřebné preventivní kroky k tomu, aby omezil nebo zabránil vzniku školního úrazu. Další osvěta by měla přijít s nástupem do prvního zaměstnání. Nejvíce úrazů vzniká neznalostí, nepozorností a nedodržením základních pravidel a předpisů BOZP. V nejhorším případě může dojít k smrtelnému zranění nebo k úmrtí člověka. Lidský život je to nejcennější, co máme, a proto bychom se měli všichni chovat zodpovědně.

Cíl bakalářské práce byl zaměřen na zjištění současného stavu v oblasti BOZP ve školách a školských zařízeních. Bakalářská práce byla koncipována na teoretickou a praktickou část. Teoretickou část jsem zpracoval na základě platné legislativy ČR a dalších právních norem a předpisů v oblasti BOZP. Podobně jsem zpracoval problematiku pracovních a školních úrazů. Zaměřil jsem se i na prevenci jejich vzniku a pár vět jsem věnoval i zásadám poskytnutí první pomoci. V praktické části jsem na základě stanovených hypotéz provedl kvantitativně orientovaný výzkum. Empirické šetření proběhlo na pěti středních odborných školách v Plzeňském kraji, a to formou dvou výzkumných metod (dotazníkové šetření, interview).

Provedeným empirickým šetřením jsem zjistil, že pedagogičtí pracovníci mají velký problém s orientací v právní legislativě ČR a ostatních předpisech vztahující se k oblasti BOZP, a to z důvodu velkého množství předpisů pro danou oblast a častých úprav a změn. Výsledek šetření nepotvrdil první hypotézu, která byla zaměřena, na

přehlednost právní legislativy ČR v oblasti BOZP. Druhá hypotéza byla zaměřená na přehlednost administrativních požadavků, které se vztahují k evidenci školních úrazů. Výsledkem šetření bylo potvrzení druhé hypotézy. Pedagogičtí pracovníci nemají problém s administrativními požadavky na evidenci školních úrazů. Bez problémů vyhotoví záznam o úrazu a provedou zápis do knihy úrazů. Problém nevidí ani v odesílání elektronického formuláře záznamu o úrazu na ČŠI a informování policie ČR při vzniku vážnějšího úrazu. Třetí hypotéza byla zaměřená na možnost ovlivnění nebo omezení vzniku školních úrazů větší osvětou nebo jiným pojetím výchovy. Výsledkem šetření bylo potvrzení třetí hypotézy. Pedagogičtí pracovníci by podpořili větší osvětou anebo myšlenku zatraktivnit školení BOZP pro žáky, pokud by to mělo vliv na snížení nebo omezení školních úrazů. Problém vidí jen v časové dotaci na začlenění této osvěty do školního výukového plánu/osnovy. V současné podobě mají minimální možnost začlenit jiné aktivity do výuky, i když se o to snaží v rámci projektových dnů školy.

V rámci empirického šetření jsem dále zjistil, že pedagogičtí pracovníci se v 100% účastní pravidelných školení BOZP ve svých školách. Periodu školení BOZP mají v navštívených středních odborných školách rozdílnou, jak vyplynulo z dotazníkového šetření. Některé školy organizují školení BOZP 1 x ročně a některé 1 x za 2 roky. Informace získané ze školení jsou pro většinu pedagogických pracovníků přínosné, a proto je dále využívají a zařazují do své pedagogické praxe, což je důležité pro výchovu a vzdělávání žáků. O jiné koncepci nebo variantě školení BOZP, která by žáky inspirovala a vtáhla do dané problematiky, většina pedagogických pracovníků nepřemýšlela, nebo je tato otázka ani nenapadla.

Bakalářskou prací jsem chtěl vytvořit přehledný nástroj pro pedagogické pracovníky ve formě metodické příručky, která by jim pomohla zajistit ve školách BOZP pro žáky, což je důležité k prevenci možného vzniku školních úrazů. První část je zaměřená na snadnější orientaci v právní legislativě ČR a ostatních předpisech zahrnující oblast BOZP. Druhá část je zaměřená na školní a pracovní úrazy a jejich prevenci a dále na zajištění a zásady poskytnutí první pomoci při úrazu. Rychlá reakce a včasná pomoc může zachránit lidský život.

Na závěr bych chtěl doporučit všem pedagogickým pracovníkům, ale i ostatním zaměstnancům školy, aby nezanedbávali své základní povinnosti. To se týká hlavně školního dohledu nad žáky jak v areálu školy, tak i na školních akcích pořádaných mimo školu. Dále by neměli podceňovat pravidelné poučení žáků jak na začátku školního roku,

tak v jeho průběhu. Poučení žáků by mělo zahrnovat zejména informace, jak se mají chovat v areálu školy, ale i před školou. Dále by mělo být provedeno poučení žáků pokaždé před výukou některých předmětů (např. fyzika, chemie) a vstupem do odborných učeben, dílen, laboratoří a tělocvičen, kde je velké riziko ohrožení bezpečnosti a zdraví žáků a vzniku školního úrazu. Poučení žáků vždy zaznamenejte do třídní knihy, nebo si nechte podepsat prezenční listinu. Prezenční listina by měla obsahovat zejména datum, jméno poučující osoby, druh poučení, ročník, číslo třídy, jména poučených žáků a vlastnoruční podpis.

Mimo jiné je velice důležité, aby si pedagogičtí pracovníci dále rozšiřovali své znalosti v oblasti BOZP a PO. Ať už formou samostudia nebo účasti na periodických školení BOZP a PO. Školením získané informace zapracujte do své pedagogické praxe a používejte je při výchově, dohledu a výuce žáku. Ve velké míře využívejte všechny dostupné možnosti a prostředky k zajištění BOZ žáků, což je důležité k předcházení a omezení školních úrazů.

Dále bych chtěl doporučit pedagogickým pracovníkům, aby striktně vyžadovali od žáků dodržování školního řádu, ale i ostatních řádů (např. dílen, laboratoří, odborných učeben a tělocvičen) a vnitřních předpisů školy. Ředitel školy a ostatní výchovní pracovníci školy by měli rychle reagovat na všechny změny, ať už se to týká novel v právní legislativě nebo v řešení výjimečných situací (např. požár, povodeň, chemické ohrožení atd.). Všechny změny by měl ředitel školy neprodleně zpracovat do všech vnitřních předpisů školy a prokazatelně s nimi seznámit své zaměstnance a následně na to i žáky. Základním předpokladem k prevenci před vznikem školního úrazu jsou plnohodnotné a rychle předané informace o vzniku případných rizik.

Také si myslím, že BOZ žáků ve školách by si zasloužila od pedagogických pracovníků více nápadů a podnětů, které by přispěly k větší osvětě žáků v této oblasti ať už po teoretické nebo po praktické stránce. Dále by nebylo na škodu spolupracovat i s jinými školami v rámci výměny informací co se týče zkušeností, podnětů a nápadů v oblasti BOZP a v prevenci vzniku školních úrazů.

Seznam použité literatury a zdrojů

ČERNÁ, Libuše a KUBÍKOVÁ, Zdeňka. *Zdravý životní styl ve školách z pohledu bezpečnosti: textová opora k semináři.* 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 47 s. ISBN 978-80-210-5548-3.

DANDOVÁ, Eva. *Evidence pracovních úrazů - nařízení vlády č. 201/2010 Sb.* Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 79 s. Bezpečnost práce v praxi. ISBN 978-80-7357-654-7.

FRANĚK, Ondřej a TRČKOVÁ, Pavla. *První pomoc pro školy.* [Hlavatce]: [Občanské sdružení Ve škole i mimo ni], 2014. 218 stran. ISBN 978-80-260-7346-8.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu.* Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.

Abeceda bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. **Janáková, Anna.** Olomouc: ANAG, (2011; kroužková vazba) 504 s. -. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-685-3.

KLOUB, Josef. *Bezpečnost práce v regionálním školství včetně dotazů a odpovědí.* Vyd. 1. Praha: ASPI, 2005. 112 s. Bezpečnost a hygiena práce. ISBN 80-7357-065-3.

KRIEGER, Michal. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci; Požární ochrana; Životní prostředí.* 1. vyd. [Plzeň]: Plzeňský kraj, [2012?]. v, 44 s. ISBN 978-80-86821-68-9.

LOCHMANOVÁ, Ludmila a MAZAL, Ferdinand. *Učitel tělesné výchovy mezi paragrafy.* Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 1998. 107 s. ISBN 80-85783-21-5.

PRACHAŘ, Jan. *Bezpečnost práce ve školství.* 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2009. 96 s. Odborné knižní publikace. ISBN 978-80-7314-177-6.

PRŮCHA, Jan, MAREŠ, Jiří a WALTEROVÁ, Eliška. *Pedagogický slovník.* 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2001. 322 s. ISBN 80-7178-579-2.

ROMANĚNKO, Jan. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci ve školské praxi.* 1. vyd. Karviná: Paris, 2006. 316 s. ISBN 80-903817-0-7.

ŠENK, Zdeněk. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci: prakticky a přehledně podle normy OHSAS.* 2., aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 2012. 311 s. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-737-9.

TRČKOVÁ, Pavla, FRANĚK, Ondřej a VLK, Radomír. *Metodická příručka pro výuku první pomoci na základních školách.* [Hlavatce]: [Občanské sdružení Ve škole i mimo ni], [2014]. 50 stran. ISBN 978-80-260-8222-4.

Soubor právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, ©2013. 242 s. Bezpečnost práce v praxi. ISBN 978-80-7478-007-3.

ČESKO. Usnesení č. 2/1993 Sb., *Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky, Částka č. 1/1993*

ČESKO. Zákon č. 262/2006 Sb., *Zákon zákoník práce, Částka č. 84/2006*

ČESKO. Zákon č. 309/2006 Sb., *Zákon, kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), Částka č. 96/2006*

ČESKO. Zákon č. 258/2000 Sb., *Zákon o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, Částka č. 74/2000*

ČESKO. Zákon č. 251/2005 Sb., *Zákon o inspekci práce, Částka č. 94/2005*

ČESKO. Zákon č. 561/2004 Sb., *Zákon o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), Částka č. 190/2004*

ČESKO. Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., *Nařízení vlády, kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, Částka č. 111/2007*

ČESKO. Nařízení vlády č. 11/2002 Sb., *Nařízení vlády, kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů, Částka č. 6/2002*

ČESKO. Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., *Nařízení vlády, kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí, Částka č. 144/2001*

ČESKO. Nařízení vlády č. 495/2001 Sb., *Nařízení vlády, kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků, Částka č. 178/2001*

ČESKO. Nařízení vlády č. 201/2010 Sb., *Nařízení vlády o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, Částka č. 67/2010*

ČESKO. Vyhláška č. 64/2005 Sb., *Vyhláška o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, Částka č. 17/2005*

ČESKO. Vyhláška č. 48/1982 Sb., *Vyhláška Českého úřadu bezpečnosti práce, kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení, Částka č. 9/1982*

ČESKO. Vyhláška č. 432/2003 Sb., *Vyhláška, kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, Částka č. 142/2003*

ČESKO. Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (č.j. 37 014/2005-25 ze dne 22.12.2005)“ Věstník MŠMT, ročník 2006.

<http://www.bozpinfo.cz>

<http://www.portal.gov.cz>

<http://www.msmt.cz>

<https://www.zakonyprolidi.cz>

<http://www.issziv.cz>

http://www.zachranka.cz/images/pdf/prirucka_web.pdf

Seznam použitých zkratek

BOZ	Bezpečnost a ochrana zdraví
BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
BTZ	Bezpečnost technických zařízení
ČR	Česká republika
ČŠI	Česká školní inspekce
EHS	Evropské hospodářské společenství
EU	Evropská unie
HZS	Hasičský záchranný sbor
MŠMT	Ministerstvo školství a ministerstvo tělovýchovy
OOPP	Osobní ochranné pracovní pomůcky
PO	Požární ochrana

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 – Struktura právních předpisů v ČR v oblasti BOZP.....	19
--	----

Seznam grafů

Graf č. 1 – Věk zastoupených respondentů – dotazníkové šetření.....	55
Graf č. 2 – Pohlaví zastoupených respondentů – dotazníkové šetření.....	55
Graf č. 3 – Věk zastoupených respondentů – interview....	56
Graf č. 4 – Pohlaví zastoupených respondentů – interview.....	56
Graf č. 5 – Přehlednost legislativy ČR v oblasti BOZP – dotazníkové šetření.....	58
Graf č. 6 – Věkové kategorie respondentů – interview.....	58
Graf č. 7 – Přehlednost evidence školních úrazů – dotazníkové šetření.....	60
Graf č. 8 – Věkové kategorie respondentů – interview.....	61
Graf č. 9 – Vliv větší osvěty nebo jiného pojetí výchovy na školní úrazy – dotazníkové šetření.....	63
Graf č. 10 – Věkové kategorie respondentů – interview.....	63
Graf č. 11 – Absolvujete pravidelná školení v oblasti BOZP?.....	64

Graf č. 12 – Jak často se u vás ve škole konají školení pro zaměstnance v oblasti BOZP?	65
Graf č. 13 – Jsou pro Vás informace získané školením přínosné?.....	65
Graf č. 14 – Využijete ve Vaší pedagogické praxi při výchově žáků a studentů informace získané v oblasti BOZP?.....	66
Graf č. 15 – Přemýšleli jste o jiné variantě při školení BOZP, která by žáky a studenty více zaujala?.....	67

Seznam příloh

Příloha č. 1: Vzorový závěrečný test BOZP pro zaměstnance škol.....	77
Příloha č. 2: Poučení (seznámení) žáků při zahájení školního roku.....	81
Příloha č. 3: Poučení žáků o chování, bezpečnosti a ochraně zdraví – Školní výlety, exkurze, zájezdy tuzemské i zahraniční.....	83
Příloha č. 4: Vzor formuláře záznamu o úrazu dítěte, žáka, studenta (Příloha k vyhlášce č. 64/2005 Sb.)	86
Příloha č. 5: Bezpečnostní značky – Nařízení vlády č. 11/002 Sb.....	87
Příloha č. 6: Standardy poskytnutí první pomoci.....	88
Příloha č. 7: Skladba dotazníku.....	96

Příloha č. 1: Vzorový závěrečný test BOZP pro zaměstnance škol

1. Kdo odpovídá za plnění úkolů zaměstnavatele – bezpečnost a ochranu zdraví při práci?

- a) vedoucí zaměstnanci zaměstnavatele, pokud to mají uvedeno v pracovních smlouvách
- b) státní kontrolní orgán – inspektoráty bezpečnosti práce
- c) **vedoucí zaměstnanci zaměstnavatele na všech stupních řízení v rozsahu svých funkcí – to je povinnost ze zákona a nemusí to být obsaženo v pracovní smlouvě**

2. Informovat do jaké kategorie podle zákona č. 258/2000 Sb., o veřejném zdraví je zařazena práce, kterou zaměstnanec vykonává je zaměstnavatel:

- a) **povinen**
- b) nepovinen
- c) povinen pouze pokud zaměstnanec vykonává přesčasovou práci a práci v noci

3. Zaměstnanci jsou oprávněni odmítnout práci, o níž mají důvodně za to, že bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje jejich život nebo zdraví nebo zdraví jiných osob přičemž:

- a) takové odmítnutí lze posuzovat jako nesplnění povinnosti zaměstnance
- b) **takové odmítnutí nelze posuzovat jako nesplnění povinnosti zaměstnance**
- c) takové odmítnutí není přípustné bez předchozího projednání se zaměstnavatelem

4. Co vyjadřuje zařazení prací do kategorií?

- a) **kvalitu pracovních podmínek**
- b) rozsah a způsob uplatňování režimových opatření
- c) expozici prachu, hluku a nebezpečí, které vzniká v kontrolovaných pásmech

5. zaměstnavatel o pracovním úrazu zaměstnance jiného zaměstnavatele:

- a) sepíše záznam o pracovním úrazu a zašle ho zaměstnavateli postiženého zaměstnance
- b) provede neprodleně evidenci pracovního úrazu a jednu kopii předá zaměstnavateli postiženého zaměstnance
- c) **je povinen bez zbytečného odkladu uvědomit zaměstnavatele úrazem postiženého zaměstnance, umožnit mu účast na objasnění příčin a okolností vzniku pracovního úrazu a seznámit ho s výsledky tohoto objasnění**

6. do knihy úrazů se zapisují:

- a) pouze úrazy a poranění pracovní neschopnost trvá déle než 5 dní nebo je následkem smrt
- b) **všechna úrazy a poranění bez ohledu na to, zda vznikla nebo nevznikla pracovní neschopnost**
- c) pouze úrazy a poranění, pracovní neschopnost trvá déle než 3 dny

7. Povinnost zaměstnavatele starat se všeobecně o bezpečnost a zdraví při práci se vztahuje:

- a) jen na vlastní pracovníky organizace
- b) **na všechny osoby, které se s vědomím zaměstnavatele zdržují na jejich pracovištích**
- c) na všechny osoby, které se zdržují na jejich pracovištích i bez vědomí a souhlasu organizace

8. Kdo smí obsluhovat pracovní stroje a technická zařízení?

- a) **jejichž kvalifikace je prokázána, zdravotně způsobilí, vyškolení z bezpečnostních předpisů**
- b) pracovníci k této činnosti písemně pověřeni organizací
- c) pracovníci, kteří stejná zařízení obsluhovali v jiných organizacích

9. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky, přístroje a nářadí musí být:

- a) při rizikových pracích vybaveni ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců
- b) **vždy vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců**
- c) při práci ve stísněném prostoru vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců

10. Únikové cesty, východy a dopravní komunikace k nim musí být:

- a) volné v šířce 0,55 m
- b) volné v šířce alespoň jednoho únikového pruhu
- c) **stále zcela volné**

11. Zaměstnavatel nesmí připustit:

- a) aby zaměstnanec vykonával práce, jejichž výkon by neodpovídal jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti s výjimkou přesčasové práce
- b) **aby zaměstnanec vykonával práce, jejichž výkon by neodpovídal jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti**

c) aby zaměstnanec vykonával práce, jejichž výkon by neodpovídal jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti s výjimkou práce v noci

12. Za povinnost vést evidenci o době řízení dopravního prostředku a čerpání bezpečnostních přestávek zodpovídá

- a) řidič
- b) **zaměstnavatel**
- c) řidič nebo spolujezdec

13. Zaměstnanec je povinen:

- a) účastnit se školení zajišťovaných zaměstnavatelem v zájmu BOZP, ovšem není jeho povinností podrobit se ověření svých znalostí
- b) účastnit se pouze školení v zájmu BOZP určených státním odborným dohledem
- c) **účastnit se školení zajišťovaných zaměstnavatelem v zájmu BOZP a podrobit se ověření znalostí**

14. Povinnost zaměstnavatele mít smlouvu určeného lékaře závodní preventivní péče stanoví:

- a) **zákon č. 373/2011 Sb.**
- b) zákon č. 18/1979 Sb.
- c) zákon č. 258/2000 Sb.

15. Zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům OOPP v případě:

- a) kdy to uzná za vhodné
- b) **nelze-li vyloučit pracovní riziko jiným způsobem**
- c) ohrožení jakýmkoliv rizikem

16. Která je nejvyšší právní norma v požární ochraně:

- a) zákon č. 50/1976 Sb.
- b) zákon č. 262/2006 Sb.
- c) **zákon č. 133/1985 Sb.**

17. Regály musí mít statistický výpočet s označením

- a) nosnosti regálu
- b) **nosnosti regálové buňky a počtu buněk ve sloupci**
- c) nosnosti regálu a počtu buněk ve sloupci

18. Bezpečnostní značky a tabulky jsou uvedeny v nařízení vlády č. 11/2002 Sb. Značky pro únik a evakuaci osob a značky překážek na únikových cestách musí být i při přerušení energie:

- a) viditelné alespoň po dobu 5 minut
- b) viditelné alespoň po dobu 10 minut
- c) **viditelné alespoň po dobu nutnou k bezpečnému opuštění objektu**

19. Požár je každé nežádoucí hoření, při kterém došlo k usmrcení či zranění osob nebo zvířat, ke škodám na materiálních hodnotách nebo životním prostředí. Za požár se považuje také:

- a) každý oheň, který není dohlížen osobou starší 18 let
- b) oheň, jehož plameny jsou vyšší než 3 m
- c) **i nežádoucí hoření, při kterém byly osoby, zvířata nebo materiální hodnoty nebo životní prostředí bezprostředně ohroženy**

20. Na obalu nebezpečné látky musí být čitelně a nesmazatelně v českém jazyce (mimo ostatní požadavky) označeno:

- a) cena výrobku
- b) doba spotřeby
- c) **výstražné symboly**

Příloha č. 2: Poučení (seznámení) žáků při zahájení školního roku

Při zahájení školního roku je nutno žáky prokazatelně poučit (seznámit):

- Se školním řádem
- S jejich činnostmi a chováním při příchodu do školy a při odchodu z ní
- S bezpečným chováním ve třídě, na chodbách, schodištích, dílnách a některých učebnách (výpočetní technika, tělocvična, cvičná kuchyňka), kde je nutné seznámení s provozním řádem a jeho dodržování
- S chováním na veřejnosti, zejména na dopravních komunikacích
- S povinností dbát nejen o své zdraví, ale i o zdraví ostatních spolužáků
- Se zákazem kouření a užívání omamných a psychotropních látek nejen v budově školy, ale i v jejím nejbližším okolí
- S povinností používat na dílnách praktické výuky ochranné pracovní pomůcky a prostředky, pokud byly žákům přiděleny nebo doporučeny
- S možnými riziky, která mohou nastat při práci na pracovištích a ohrozit tak zdraví žáků i s riziky mimo pracoviště a pracovní činnost, např.:
 - **mechanické riziko** – naklánění se přes zábradlí a následný pád, hrubost, násilí a šikana mezi žáky, náraz na lavici, uklouznutí na podlaze nebo na schodech (nevhodná obuv), řezná rána při krájení nožem v kuchyni, prošíání prstu nebo poranění nůžkami v šicí dílně, poranění při práci na obuvnických strojích, poranění v kadeřnické provozovně při stříhání nůžkami či holení břitvou – „nelítat“ **po chodbách a schodech, nestrkat do sebe, nosit vhodnou obuv s protiskluzovou podrážkou, při práci se nerozptylovat jinou činností a soustředit se maximálně na činnost pracovní.**
 - **elektrické riziko** – strkání kovových předmětů do zásuvek, použití poškozených elektrických přístrojů (fén, kulma, závady na šicím stroji, poškozené přívodní šňůry, porušená izolace, vytrhávání zástrčky přívodní šňůry ze zásuvky násilím, – **dodržovat bezpečnost práce, nepoužívat poškozené elektrické přístroje a každou závadu (i podezření na závadu) ihned hlásit mistrové, provádět samokontrolu přístrojů a přívodních**

šňůr, nepoužívat stabilně prodlužovací šňůry (omezit jejich používání), nenechat je ležet ve vlhku a mokru, všimat si uvolněných zásuvek či jiskřících a prasklých vypínačů a (ve třídě hlásit správci učebny)

- S postupem a činnostmi při:
 1. požáru
 2. požáru s evakuací
 3. při anonymním oznámení, že v budově školy je uložena výbušnina
 4. při dopravní nehodě v blízkosti školy, při které do ovzduší unikla zdraví škodlivá látka
 5. při zemětřesení
 6. při povodni (zátopě)
- S umístěním přenosných hasicích přístrojů a požárních hydrantů v jednotlivých poschodích školní budovy (na odloučeném pracovišti)
- S únikovými východy, které by použili v případě nebezpečí
- S umístěním lékárníček 1. pomoci a se jménem pedagoga (-gů), na které se v případě potřeby obrátit
- S důležitými telefonními čísly tísňového volání – předpokládá se sice, že všichni žáci tato telefonní čísla znají, přesto není na škodu je zopakovat:

150 – Hasičský záchranný sbor – voláme nejenom při zjištění požáru, ale při havárii chemického nebo průmyslového zařízení, cisterny s nebezpečnou kapalinou,

Pamatujeme: při předávání zprávy uvádíme:

- kde hoří
- co hoří
- své jméno a číslo telefonu, ze kterého voláme
- po skončení hovoru zavěsíme a čekáme na zpětný dotaz k ověření pravdivosti zprávy o požáru

155 – Zdravotnická záchranná služba – voláme při ohrožení života

156 – Městská policie – trestný čin, dopravní nehoda

158 – Policie ČR – trestný čin, dopravní nehoda

112 - jakékoliv ohrožení

Příloha č. 3: Poučení (seznámení) žáků o chování, bezpečnosti a ochraně zdraví – Školní výlety, exkurze, zájezdy tuzemské i zahraniční

Poučení (seznámení) žáků o chování, bezpečnosti a ochraně zdraví

Školní výlety, exkurze, zájezdy tuzemské i zahraniční

Cíl zájezdu:.....

Termín zájezdu:

Seřadiště:.....

Čas: sraz v odjezd v: návrat v:

Pedagogický dozor:

Pojištění:.....

Žáci jsou povinni:

1. **Bezpodmínečně dodržovat** všechny příkazy, zákazy, nařízení a pokyny vedoucího zájezdu a pedagogického dozoru (v případě jízdy autobusem i pokynů řidiče, při cestování vlakem respektovat případné připomínky průvodčího).
2. **Na seřadišti** před nástupem do dopravního prostředku se chovat ukázněně a držet se pohromadě, zbytečně se nevzdalovat, a pokud musí (WC), vzdálit se pouze se souhlasem dozírajícího pedagoga a na dobu nezbytně nutnou.
3. **Při cestě dopravním prostředkem** se chovat slušně, zbytečně nehlučet a nedělat nepořádek, své osobní věci v zavazadle uložit na určené místo.
4. Na cestu si vzít pouze trvanlivé potraviny, které nepodléhají rychlé zkáze (ochrana před žaludečními a střevními potížemi).
5. **Dostatečně se zásobit pitím** tak, aby mohl být dodržen pitný režim a předešlo se tak dehydrataci organismu.
6. **Za jízdy vlakem** neotevírat okna bez povolení pedagogického dozoru, z otevřených oken se nevyklánět a zbytečně se nepohybovat po vagónu, dodržovat hygienické požadavky, odpadky ukládat do nádob k tomu určených.

7. **Při zastávkách** vlaku nevystupovat, při zdravotních zastávkách autobusu jít pouze na určené místo.
8. **Při výstupu** z dopravního prostředku se chovat klidně, nestrkat se, odejít na určené stanoviště a počkat na příchod ostatních a na dozírajícího pedagoga,
9. **V prostorách ubytovacího zařízení:**
 - zkontrolovat zbylé potraviny z cesty, zkažené odnést do popelnice (kontejneru),
 - nepít nepřevařenou vodu,
 - okna otevírat a zavírat opatrně, nevyklánět se z nich,
 - nebouchat dveřmi,
 - dodržovat bezpečnostní a protipožární pokyny platné v daném ubytovacím zařízení, opatrně zacházet s elektrickými spotřebiči, závady ihned hlásit vedoucímu zájezdu či pedagogickému dozoru, při odchodu z místnosti zkontrolovat, zda jsou spotřebiče vypnuty, přívodní šňůry (např. u vysoušečů vlasů) vytaženy ze zásuvek a zhasnuta světla,
 - po použití koupelny zkontrolovat, zda jsou řádně uzavřeny vodovodní kohouty a nekape voda, použité papírové ručníky a jiné hygienické prostředky odkládat do příslušných nádob k tomu určených,
 - nepít alkohol a nekouřit
 - dodržovat stanovenou dobu nočního klidu
10. **Při sportovních akcích** se chovat ukázně, řídit se pokyny sportovních vedoucích a pedagogického dozoru, nepřeceňovat vlastní schopnosti a dovednosti, dbát o bezpečnost svou i ostatních. Při pěší turistice používat vhodnou obuv. Při veškeré sportovní činnosti odložit ozdobné a jiné předměty dle pokynu dozoru.
11. **Při event. rozchodu**, který žákům poskytne pedagogický dozor:
 - **pohybovat se ve skupinkách** (vždy alespoň dva žáci), a to ve vymezeném prostoru a po daný časový interval,
 - **k cizím lidem** při náhodném kontaktu se chovat slušně a zdvořile, ale mít na paměti, že od neznámých lidí může hrozit i nebezpečí
12. **Hlídat si** osobní věci a peníze (pozor na krádeže).

13. **Každý úraz** (sebemensi a zdánlivě banální, např. škrábnutí, odřené koleno) hlásit pedagogickému dozoru, který úraz a okolnosti jeho vzniku zapíše (dle zásad o evidenci školních úrazů) a poskytne 1. pomoc (přenosná lékárnička).
14. **Při pohybu na komunikacích (společně s pedagogickým dozorem i při rozchodu, při cestě do školy a ze školy i ve svém volném čase) dodržovat dopravní předpisy a zásady bezpečného pohybu (zákon 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích) – přecházet pouze na vyznačených přechodech:**
- tam, kde je přechod řízen světelnou signalizací, vstupovat do vozovky pouze „na zelenou“,
 - kde není světelná signalizace, přecházet „po zebře“ a po náležitém a opakovaném rozhlédnutí na obě strany vozovky,
 - na chodnicích se pohybovat po pravé straně tak, aby nepřekáželi protijdoucím.

Poznámka:

Uvedené pokyny v bodě 14. k přecházení je nutné nepodceňovat, je zvýšená úrazovost právě pro lidskou lehkomyšlnost a hazardérství. Nejenom děti, ale i dospělí mnohdy přecházejí mimo vyznačené přechody a ohrožují tak nejenom vlastní zdraví, ale i zdraví ostatních účastníků silničního provozu, včetně řidiče, kterému se pak dává vina za to, že přešel chodce, ačkoliv on dodržel veškeré dopravní předpisy.

Potvrzuji svým podpisem, že jsem byl (-a) řádně proškolen (-a), nejsem nemocná a ani jsem nepřišla do přímého styku s infekční chorobou:

.....
.....
.....
.....
.....

Školil: dne Jméno a příjmení:

Příloha č. 4: Vzor formuláře záznamu o úrazu dítěte, žáka a studenta (Příloha č. k vyhlášce č. 64/2005 Sb.)

Vzor formuláře záznamu o úrazu dítěte, žáka a studenta

Právnícká osoba vykonávající činnost školy nebo školského zařízení (název, sídlo, IČ):		ZÁZNAM O ÚRAZU (DÍTĚTE, ŽÁKA, STUDENTA)	
Škola, školské zařízení (např. ZŠ, SŠ):		Pořadové číslo záznamu o úrazu/školní rok: Byl záznam vyhotoven na žádost?	
Jméno a příjmení zraněného:		Datum narození:	Třída, ročník:
Místo trvalého pobytu zraněného:		Jméno, příjmení a místo trvalého pobytu zákonného zástupce:	
Datum úrazu:	Čas:	Místo:	Zákonný zástupce vyrozuměn: Datum: Čas: Způsob:
Zdravotnické zařízení, kde byl zraněný ošetřen, léčen:			Šlo o úraz smrtelný ? Datum úmrtí:
Popis události:		Druh činnosti: 1. vyučovací hodina 2. přestávka 3. praktické vyučování nebo praktická příprava 4. péstitelské práce, praktické činnosti a dílny 5. tělesná výchova – skupinová činnost 6. tělesná výchova – individuální činnost 7. školní výlet 8. sportovní akce a soutěže 9. kurzy plavání, lyžování a sportovně-turistické kurzy 10. jiné činnosti	
Zraněná část těla:			
Předpokládaná příčina úrazu:			
Lze předpokládat zavinění zraněného/jiné osoby? Věc, kterou bylo zranění bezprostředně způsobeno:			
Preventivní opatření, které mělo úrazu předejít a bylo školou nebo školským zařízením přijato v době před úrazem:			
Byl úraz způsoben nebo ovlivněn jinou osobou (jméno, příjmení, místo trvalého pobytu) či vznikl následkem spolupůsobení přírodních živlů nebo zvířat?			
Jména, příjmení a podpisy svědků:			
Datum sepsání záznamu:	Jméno, příjmení, funkce a podpis osoby vykonávající dohled v době úrazu:	Podpis zraněného (umožňuje-li to jeho stav):	Jméno, příjmení a podpis vedoucího zaměstnance, razítko:
Aktualizace Datum:	Byla poskytnuta náhrada za bolest? Byla poskytnuta náhrada za ztížení společenského uplatnění? Jedná se o úraz smrtelný? Datum úmrtí:		Jméno, příjmení a podpis vedoucího zaměstnance, razítko:

Příloha č. 5: Bezpečnostní značky – Nařízení vlády č. 11/2002 Sb.

VÝSTRAŽNÉ

ZÁKAZOVÉ

PŘÍKAZOVÉ

POŽÁRNÍ

INFORMAČNÍ

OSTATNÍ

ZAKÁZKOVÉ

Příloha č. 6 – Standardy poskytnutí první pomoci

Kdy volat 155?

Záchrannou službu je třeba volat vždy, když dojde k náhle vzniklé poruše zdraví nebo závažnému úrazu. Záchrannou službu je důležité volat v případě ohrožení zdraví nebo života a zejména v těchto případech:

- bolest na prsou, tlak na hrudníku
- potíže s dýcháním
- porucha vědomí, bezvědomí, křeče
- vážnější úraz
- otrava nebo náhodné požití léků či chemikálií
- náhlé nebo prudké zhoršení zdravotního stavu

Standardy poskytnutí první pomoci

▪ Bezvědomí:

Zjistěte vědomí: přistupte k postiženému, oslovte ho: „Pane/paní je vám něco?“ jemně s ním zatřeste a opakujte výzvu. Pokud pacient nereaguje ani na bolestivý podnět, je třeba zjistit, jestli dýchá.

Zjistěte dýchání: Přiložte dlaň, tvář nebo ucho před ústa a nos postiženého, pokud necítíte proud vydechovaného vzduchu a nevidíte pohyb hrudníku, pacient nedýchá. Tep se nehmatá pro nespolehlivost a časovou náročnost úkonu! Klekněte si k pacientovi a zakloňte mu hlavu (uvolníte tím kořen jazyka, který brání v proudění vzduchu do plic). Někdy záklon stačí k tomu, aby pacient začal znovu dýchat, vytahování jazyka je zbytečné. Nikdy nepodkládejte hlavu, pacient v bezvědomí by se mohl zadusit!

Zavolejte linku 155! - tím zajistíte včasné vyslání posádky záchranné služby.

Pokud pacient dýchá normálně, uložte jej na bok se zakloněnou hlavou. Pokud pacient ani po záklonu hlavy nedýchá nebo nedýchá normálně, (nadechuje se mělce, občas, lapavě, chrčí), je promodralý, zahajte resuscitaci.

Shrnutí: Když je pacient v bezvědomí a dýchá, uložte jej do polohy na boku. Pokud je v bezvědomí a nedýchá nebo nedýchá normálně, zkuste mu vleže na zádech zaklonit hlavu. Když se ani poté pacient nerozdýchá, zahajte ožívování – resuscitaci.

▪ **Ožívování resuscitace**

Předlékařská resuscitace se skládá z **nepřímé srdeční masáže a dýchání z úst do úst**. Provádí se při zástavě dechu a oběhu, vždy na tvrdé podložce (podlaha, silnice).

Nepřímá masáž srdce: dlaně překřížených rukou s napnutými lokty přiložte na hrudník postiženého, 30x pravidelně stlačte hrudní kost v úrovni prsních bradavek, frekvencí 100 - 120x/min. Děti se masírují pouze jednou dlaní a v případě novorozenců a kojenců dvěma prsty.

Dýchání z úst do úst: po srdeční masáži překlekněte k hlavě pacienta. Zakloňte ji, zacpěte nos palcem a ukazováčkem a **2x do postiženého vdechněte (použijte resuscitační roušku)**. Mezi dvěma vdechy nechte čas na vydechnutí.

Resuscitaci, pravidelné střídání srdeční masáže a dýchání, je třeba provádět, dokud si záchranáři nepřevzou pacienta nebo do obnovení srdeční akce. U dětí se na rozdíl od dospělých zahajuje resuscitace 5 vdechy. Vdechy se u dětí provádějí s ohledem na jejich objem plic (mělčí vdechy, u kojenců např. jen obsah úst)! U malých dětí je možné také dýchat zároveň do úst i do nosu.

Pokud nechcete nebo neumíte provádět umělé dýchání nebo nemáte resuscitační roušku, bez přerušení pacienta masírujte! K záchraně života stačí provádět pouze srdeční masáž!

Dospělí: resuscitace se zahajuje rovnou masáží srdce, poměr stlačení hrudníku a dýchání je 30:2, frekvence 100 - 120x/min., hloubka stlačení hrudníku 4–6 cm.

Děti: resuscitace se zahajuje 5 vdechy, poměr stlačení a dýchání je 30:2, frekvencí 100 - 120x/min., hloubka stlačení do 1/3 hrudníku.

▪ **Dušení cizím tělesem a Heimlichův manévr**

Viditelné těleso v dutině ústní lze manuálně odstranit. Doporučujeme použít rukavice.

Těleso, které není vidět a má za následek dušení, lze vypudit usilovným kašlem nebo 3–5 údery plochou dlaní do zad mezi lopatky. Dusící se osoba by měla být mírně předkloněna.

Heimlichův manévr – principem Heimlichova hmatu je zvýšení podbráničního tlaku s navozením tlakového rozdílu, který zajistí proudění vzduchu z plic navenek. Zachránce při tomto manévru objímá postiženého zezadu a oběma rukama stlačuje jeho nadbřišek proti sobě. Provádí se vsedě nebo u stojícího člověka opakovaně, maximálně pětkrát.

Dušení u malých dětí a kojenců – když dojde k dušení u malých dětí a kojenců, je vhodné položit dítě trupem na předloktí s obličejem k zemi a provádět opakované údery mezi lopatky. Údery do zad musí být přímo úměrné věku, výšce a váze dítěte.

▪ **Zástava krvácení**

Krvácení je dvojího typu – vnitřní a vnější.

U **vnitřního krvácení** je jedinou první pomocí protišoková poloha (viz protišoková opatření).

Při **vnějším krvácení** nezáleží na tom, zda je krvácení tepenné nebo žilní – v každém případě je nutné krvácení zastavit. Na krvácející ránu přiložte tlakový obvaz. Jestliže krev po obvázání prosakuje, přidejte další vrstvu.

Je-li zdroj krvácení na končetině, zvedněte ji tak, aby rána byla nad úroveň srdce, a tím zmírníte krvácení. Škrtidlo se používá pouze ve výjimečných případech, když ani po přiložení tří vrstev tlakového obvazu krvácení neustává.

Většina krvácení se zvládne s použitím tlakových obvazů. Pokud však ani ty nepomohou (např. při amputačních poraněních), přiložte škrtidlo. To je možné použít pouze na končetině nad ránou směrem k srdci (v případě předloktí nad loktem, v případě lýtka a holeně v horní části stehna). Škrtidlo nepovolujte a znovu nepřikládejte.

▪ **Protišoková opatření**

Šok je stav, ke kterému dochází obvykle při větších úrazech, velkém krvácení, popáleninách a prudkých alergických reakcích.

Dochází k poklesu krevního tlaku a snižuje se krevní průtok v orgánech. Organismus se brání následkům krevní ztráty tím, že „přesměruje“ snížený objem krve do orgánů, zásadních pro přežití – do mozku, srdce a plic. Ostatní orgány začínají trpět nedostatkem kyslíku, který je krví přenášen.

Mezi příznaky šoku patří bledost, pocení, slabý puls na zápěstí, zrychlený tep, pacientovi je zima, třese se, může být zmatený nebo má poruchy vědomí.

Protišoková poloha: je jedinou první pomocí v případě šokového stavu. Pacienta položte na zem a zvedněte mu dolní končetiny do výšky 30–40 cm a podložte je (např. židli). Pokud máte podezření na poranění břicha, nohy zvedněte pokrčené. Je také potřeba postiženého přikrýt a izolovat od země – pacient má pocit chladu, který ještě prohlubuje šokový stav. Zraněnému nepovádávejte ústy žádné tekutiny a tablety na zmírnění bolesti.

▪ **Fixace zlomenin**

Zlomeniny rozlišujeme na **zavřené a otevřené**. Nikdy se nenarovnávají, kost se ponechává ve stejné poloze.

V případě, že není nutné se zraněným hýbat, transportovat jej nebo přenášet, stačí pacienta ponechat v úlevové poloze a zlomenou končetinu nechat v klidu, aniž by byla traumatizována pohyby při fixaci dlahou. Takto se zraněným počkejte na záchrannou službu. Otevřené zlomeniny jsou ty, které v místě zlomeniny mají tržnou ránu, někdy je kost i vidět. U nich ránu sterilně zakryjte.

Fixace dlahou provádíme jen v extrémních situacích, kdy není v dosahu záchranná služba.

Postup: dlahu přiložte ke zlomené končetině a ovažte – dlaha musí dosahovat až za další kloub. Pokud má zraněný zlomené předloktí, dlahu je nutné přiložit až nad loket. Pokud nemáte originální dlahu, je jednoduché vyrobit si improvizovanou – může jí být silný klacek, deštník, dlouhé pravítko, trubka. Zlomenou nohu můžete fixovat přivázáním ke druhé.

Při znehybňování horních končetin se používá také trojcípý šátek, na který se poraněná ruka zavěsí. **Nikdy zlomeniny nenarovnávejte!**

▪ **Úraz páteře**

Při poruchách vědomí nebo dýchání zraněného s podezřením na úraz páteře položte do polohy na zádech na rovnou tvrdou podložku (silnici, podlahu, chodník). Nejlépe je poraněného v poloze, ve které byl nalezen a v součinnosti čtyř až pěti osob, šetrně zvednout „jako jeden kus.“

Hlavu a krk ničím nepodkládejte! Uchopte ležícího pacienta zezadu plošně za krk a šíji a podpírejte krční páteř zespodu. Mírným tahem směrem k sobě v ose páteře hlavu zraněného mírně zakloňte, aniž by se s ní hýbalo do stran a znehybňte v této poloze. Buď

hlavu takto držte, nebo fixujte ze stran předměty. Důležité je především nehýbat s hlavou do stran.

V této poloze lze zahájit masáž srdce a dýchání z úst do úst. U pacientů v bezvědomí s poraněnou páteří nebo při podezření na její poranění nevolte polohu na boku. V případě, že pacient nedýchá, zkuste předsunout dolní čelist s mírným záklonem hlavy. Když pacient nezačne dýchat, zahajte resuscitaci.

Při poranění páteře může také dojít k poranění míchy. Příznakem poranění míchy je porucha citlivosti a hybnosti horních či dolních končetin. **Důležité je vyvarovat se nevhodné manipulace. S pacientem nehýbejte, pokud to nevyžadují okolnosti, a ponechejte ho na místě až do příjezdu záchranářů.**

▪ **Popáleniny a opaření**

Popálení ohrožuje člověka rozvojem šoku, popálením dýchacích cest, celkovou intoxikací jedovatými zplodinami a infekcí.

1. stupeň popálenin se projevuje zčervenáním, zduřením a bolestivostí kůže
2. stupeň, kromě bolesti a zarudnutí se objevují puchýře
3. stupeň je nejzávažnější, je typický nekrózou, přiškvařením, šedým, bílým nebo černým zbarvením kůže a tím, že pacient necítí bolest

Než začnete postiženému poskytovat první pomoc, je nutné eliminovat zdroj popálení (oheň, hořící oděv, kovové ozdoby, šperky atd.) a zamezit dalšímu ohrožení (např. el. proud). Pokud není oděv k tělu přiškvařen, sundáme jej. Osobu vyved'te ze zakouřeného prostředí na čerstvý vzduch.

První pomoc: popáleniny 1. - 2. stupně nebo opařená místa chlad'te proudem tekoucí vody. Místo polévejte, ponořte do chladné vody nebo na ní přiložte studený obklad. Nepoužívejte led a nechlad'te ledovou vodou, ideální je 8 °C. Přivolejte záchrannou službu. S pacientem počkejte na příjezd záchranářů. Popáleniny 3. stupně nepolévejte, jen je sterilně zakryjte.

▪ **Alergické reakce a anafylaktický šok**

K prudké alergické reakci, anafylaktickému šoku, může dojít po poštípání hmyzem, uštknutí hadem či požití určité potraviny nebo chemikálie.

Příznaky: větší otok, červené skvrny po těle, svědění, zhoršená průchodnost dýchacích cest (pocit knedlíku v krku), záchvat podobný astmatickému, upocenost, pokles krevního tlaku, pocit na omdlení, křeče, bezvědomí, někdy i zástava srdeční akce.

První pomoc: jedinou účinnou pomocí je rychlé přivolání záchranné služby a případné podání léků, které má alergik u sebe. Při potížích s dýcháním pomůže studený obklad na krk. **V případě bezvědomí a bezdeší zahajte – resuscitaci (již bylo výše popsáno)!**

Pobodání hmyzem: lokální otok v místě bodnutí je normální. Pomáhá chladit místo bodnutí a namazat ho mastí s obsahem antihistaminik (volně prodejnou v lékárně). Alergici by si měli aplikovat léky, které mají od svého lékaře – tabletky, čípky nebo injekci tzv. EpiPen a zavolat záchrannou službu. Při bodnutí v dutině ústní nebo na krku otok zpomalí studený obklad a cucání ledu nebo zmrzliny. V případě většího počtu žihadel a bodnutí v oblasti krku a v ústech, je třeba zavolat záchrannou službu, i když poštipaná osoba není alergik.

Uštknutí hadem: uštknutí od druhu zmije, která se vyskytuje v ČR, není smrtelné, ale může způsobit alergickou reakci. Nedoporučuje se už končetinu nad ránu zaškrcovat. Důležité je postiženého ponechat v klidu, zavolat záchrannou službu a ránu sterilně překrýt. Někteří odborníci doporučují nechat krev z rány volně vytékat, nebo jí lehce vymačkávat, aby se jed vyplavil. Krev určitě nevysáváme! Místo je dobré chladit a případně část těla kolem rány znehybnit. **V případě bezvědomí a bezdeší zahajte – resuscitaci (již bylo výše popsáno)!**

▪ **Epileptický záchvat**

První pomoc při epileptickém záchvatu je jednoduchá:

Snažte se držet pacienta z dosahu věcí, o které by se mohl zranit, případně mu lehce přidržíte hlavu. **Nikdy nestrkejte pacientovi nic mezi zuby, dojde tak k dalším nežádoucím zraněním!** Vyčkejte u pacienta a zavolejte na linku 155. Jakmile křeče odezní, zkontrolujte, zda postižený dýchá.

Někteří epileptici poznají, že se blíží záchvat. Může se vám stát, že vás na ulici zastaví člověk, který vám řekne, že bude mít brzy epileptický záchvat. V tomto případě zůstaňte s ním, v případě potřeby poskytněte první pomoc a zavolejte záchrannou službu.

▪ **Hyperventilace**

Příznaky hyperventilace jsou: zrychlené, překotné dýchání, subjektivní pocit nedostatku vzduchu, brnění rukou a obličeje, křeče v rukou a ojedinele v nohou.

Tento stav může být důsledkem stresu či vyčerpání, ale i prekolapsového stavu. Může se přihodit například v přeplněném a přehřátém dopravním prostředku. Kvůli rychlému dýchání tělo přichází o oxid uhličitý, který je podstatný pro udržení rovnováhy vnitřního prostředí. Brnění končetin a obličeje je pak důsledkem aktuálního a přechodného nedostatku iontů vápníku.

První pomoc je velmi snadná a účinná: stačí se uklidnit, začít vědomě kontrolovat rychlost svého dechu, odejít do chladnějšího prostředí a zvednout dolní končetiny. Kdyby i přes tato opatření stav neodezněl, doporučuje se začít s dýcháním do obyčejného mikrotenového sáčku, říká se tomu zpětné vdechování. Tím že se ze sáčku vdechuje již vydechnutý vzduch, doplní se tak hladina oxidu uhličitého, jehož nedostatek způsobil tyto nepříjemné pocity, kteřé však nejsou nebezpečné.

▪ **Otravy**

V případě otravy nebo požití neznámé látky je třeba zachovat klid, zjistit jaké množství čeho osoba požila a kontaktovat odborná pracoviště, v případě otravy tísňovou linku 155 (158, 150, 156, 112).

Otrava houbami. Nemusí se jednat nutně o jedovaté houby, ale třeba jen o špatně zpracované nebo zapařené. Otrava se někdy může projevit i po více než 12 hodinách od konzumace. Pokuste se zjistit název houby, zajistěte vzorek těchto hub (v jídle nebo zvracích). Vyvolejte zvracení a podejte pacientovi několik tablet aktivního uhlí. Zavolejte záchrannou službu.

Požítí neznámé či jedovaté rostliny nebo plodu. Vypláchněte ústa, podejte několik tablet aktivního uhlí a pokuste se identifikovat rostlinu nebo zajistit její vzorek. Kontaktujte odbornou pomoc.

Otrava léky. Podejte několik tablet aktivního uhlí, zjistěte název léku a požití množství. Kontaktujte záchrannou službu kvůli dalšímu postupu. **V případě bezvědomí a bezdeší proveďte oživování – resuscitaci (již bylo výše popsáno)!**

Požítí chemických a mycích přípravků. Bez porady s lékařem nevyvolávejte zvracení!

Vypláchněte ústa a podávejte nápoj, nejlépe čistou vodu nebo vlažný čaj. Zjistěte přesný název výrobku a údaje o jeho složení. Kontaktujte pro další postup odbornou pomoc.

Pamatujte! Více než 70 % otrav malých dětí se děje v kuchyni, 9 % v koupelně a 8 % na zahradě! Zamezte proto přístupu malých dětí k látkám, které mohou ohrozit jejich zdraví nebo život.

Příloha č. 7: Skladba dotazníku

1. Vaše pohlaví je?

- a) Žena
- b) Muž

2. Váš věk je?

- a) 25-35
- b) 36-45
- c) 46-55
- d) 56-65

3. Bezpečnost a ochranu zdraví při práci (dále jen „BOZP“), chápete jako?

- a) Nutné zlo
- b) Zbytečnou
- c) Součást pracovních povinností
- d) Důležitou

4. Víte, který právní předpis v ČR zejména upravuje otázky BOZP?

- a) Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví
- b) Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
- c) Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

5. Je v zákoně č. 561/2004 Sb., školský zákon zakotvena problematika bezpečnosti a ochrany zdraví (BOZ)?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

6. Působí u vás ve škole osoba odborně způsobilá k zajišťování úkolů prevence rizik v oblasti BOZP?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

7. Jste informován o procesu identifikace nebezpečí a hodnocení rizika ve vztahu k žákům a studentům vaší školy?

- a) Ano

- b) Ne
- c) Nevím

8. Absolvujete pravidelná školení v oblasti BOZP?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

9. Jak často se u vás ve škole konají školení pro zaměstnance v oblasti BOZP?

- a) 1 x ročně
- b) Více než 1 x ročně
- c) 1 x za dva roky

10. Jsou pro Vás informace získané školením přínosné (odpovězte, pokud jste v otázce č. 8 odpověděli ano)?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Ne

11. Využijete ve Vaší pedagogické praxi při výchově žáků a studentů informace získané v oblasti BOZP (odpovězte, pokud jste v otázce č. 8 odpověděli ano)?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Ne

12. Víte, kde je u vás ve škole k dispozici lékárnička první pomoci?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

13. Probíhají u vás na škole preventivní dechové zkoušky za účelem zjištění přítomnosti alkoholu a jiných omamných látek?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

14. Vaší povinností, v případě školního úrazu je?

- a) Bezodkladně sepsat záznam v knize úrazů
- b) Ohlásit úraz příslušnému vedoucímu zaměstnanci školy
- c) Bezodkladně ohlásit úraz příslušnému vedoucímu zaměstnanci školy

15. Je základním dokumentem pro evidování školních úrazů kniha úrazů a záznam o úrazu?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

16. Domníváte se, že na vaší škole je vedena evidence v oblasti školních úrazů jednotně a v souladu s vyhláškou č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Ne

17. Myslíte si, že pedagogičtí pracovníci s dlouholetou praxí mají výhodu před pedagogickými pracovníky s krátkou nebo žádnou praxí při evidenci a hlášení školních úrazů?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Ne

18. Myslíte si, že současná právní legislativa ČR v oblasti školních úrazů je přehledná a zohledňuje veškeré aspekty pro uvedenou oblast?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

19. Víte, který právní předpis v ČR upravuje otázku odškodňování školních úrazů?

- a) Zákon č. 261/2004 Sb., školský zákon
- b) Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
- c) Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

20. Myslíte si, že by školení žáků v oblasti BOZP mělo být oživeno aktivitou a příklady z praxe?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

21. Myslíte si, že by měly být do normovaných předpisů BOZP zavedeny například inscenační obrázky nebo fotografie, aby žáci a studenti tuto oblast lépe pochopili a zapamatovali si jí?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

22. Jste také toho názoru, že výchova v rodině je základním předpokladem pro ochranu a zdraví žáků a studentů ve školním prostředí?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

23. Myslíte si, že pravidelné přednášky s odborníky (např. hasiči, revizní technici) z oblasti BOZP by bylo pro žáky a studenty inspirující a přínosné?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Ne

24. Myslíte si, že dodržování právních předpisů v oblasti BOZP pedagogickými pracovníky a ostatními pracovníky školy má vliv na výchovu žáků a studentů, což přispívá k omezení školních úrazů?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Ne

25. Přemýšleli jste o jiné variantě při školení BOZP, která by žáky a studenty více zaujala?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

Evidence vypůjček

Prohlášení:

Dávám svolení k půjčování této bakalářské práce. Uživatel potvrzuje svým podpisem, že bude tuto práci řádně citovat v seznamu použité literatury.

Jméno a příjmení: Pavel Vlasák

V Praze dne: 03. 05. 2017

Podpis:

Jméno	Oddělení/ Pracoviště	Datum	Podpis